

## Podmínky použití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: Strakonický dudák

Autor: Tyl, Josef Kajetán

Vydavatel: Státní nakladatelství

Vydáváno v letech: 1945

Stránky: 1a - 58

Ústř. knihovna fil. fak., Brno

~~57666~~

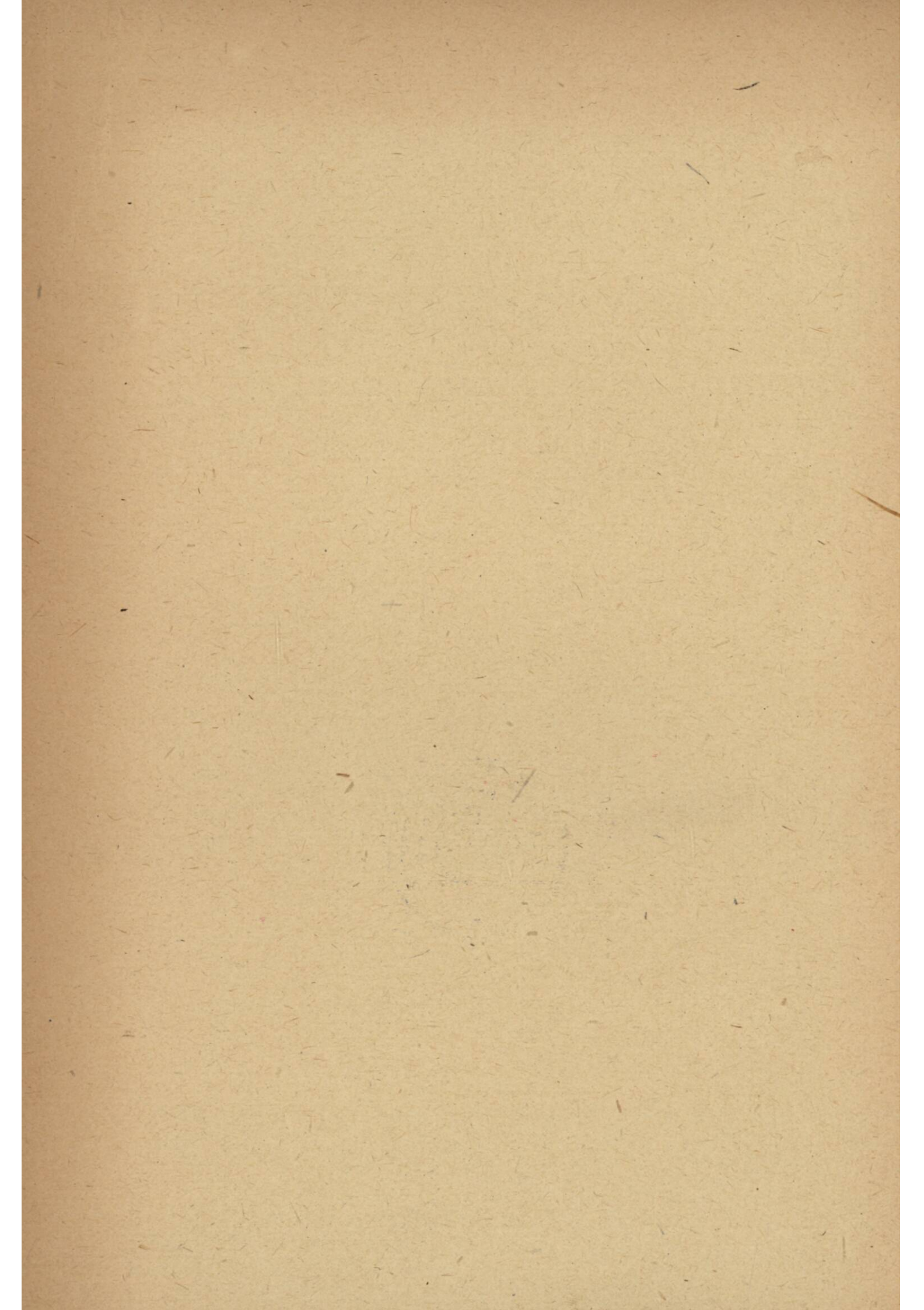
~~VYŘAZENO~~

Á Č E T B A

SVAZEK 4.

J. K. TYL:

STRAKONICKÝ DUDÁK



Knihovna FF MU Brno REVIZE09 N



257R126933

Č

S V A Z E K 4

**VYŘAZENO**

J. K. TYL:

# STRAKONICKÝ DUDÁK

Druhé vydání

**VYŘAZENO**



~~360 / - 500~~  
46

46

1945

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ V PRAZE

~~R 1959/60~~

~~VYŘAZENC~~  
~~57666~~  
~~OSTŘEDNÍ KNIHOVNA  
FILOSOFICKÉ FAKULTY  
UNIVERSITY J. E. PURKYNĚ  
ERNO~~  
~~498-73~~

Všechna práva vyhrazena.  
Tištěno ve vlastní tiskárně.

## OSOBY:

*Lesana*, panovnice nad lesními pannami, polednicemi  
a divými ženami.

*Bělana*, lesní panna.

*Rosava*, polednice.

*Divuka*, } divé ženy.

*Mihulice*, }

Lesní panny. Divé ženy. Půlnoční duchové

*Kalafuna*, venkovský muzikant.

*Kordula*, jeho žena.

*Honzík*, } jejich děti.

*Frantík*, }

*Kačenka*, }

*Švanda*, mladý dudák.

*Tomáš*, starý dudák.

*Koděra*, rýchtář ze vsi u Strakonic.

*Šavlička*, voják na dovolené.

*Trnka*, starý hajný.

*Dorotka*, jeho dcera.

*Nalejváček*, hospodský.

*Franěk*, } venkovští chasníci.

*Uáša*, }

*Pantaleon Uocilka*, bývalý student, teď na cestách.  
Česká chasa venkovská.

Král *Alenoros*, pán zemí neznámých.

*Zulika*, smutná princezna, jeho dcera.

*Alamir*, hrdina, její ženich.

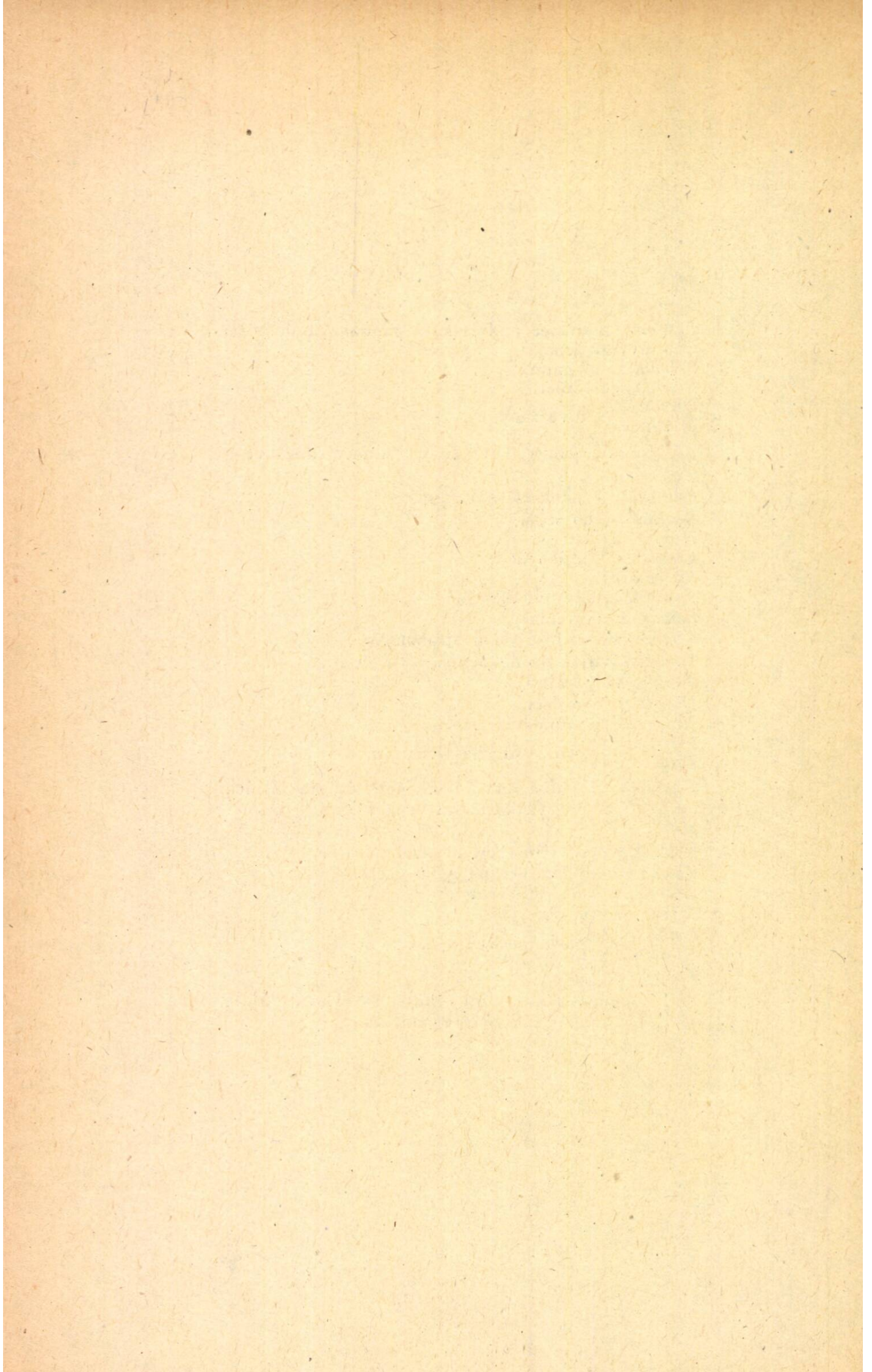
*Mikuli*, hospodský.

*Gulinari*, } posluhovačky v hostinci.

*Vanika*, }

Dvořenín.

Komonstvo princezny Zuliky. Králova pážata.  
Alamirovi oděnci.



## JEDNÁNÍ PRVNÍ.

Před hospodou ve vsi o pěkné hodince. Děti a děvčata hledí oknem do šenkovny. Je právě po tanci, ozývá se ještě výskání, tleskání a dupání.

### Výstup 1.

*Šavlička a Koděra z hospody.*

*Šavlička.* I aby do toho tisíc granátů! Já vím také, co je kus legrace a juksu, ale tohle vaše vyražení — to je běhání skrze uličku.

*Koděra.* Aj, aj, milý strýče! Cožpak se udělal z tebe poustevník? Veselost je nejlepší apatyka, a tanec vojáka nezabije.

*Šavlička.* I což je o tanec — mangari! Voják má podle toho podešve. Jen kdyby při něm ty zlořečené dudy nebyly!

*Koděra.* Aby nebyly? I toť by pak bylo celé posvícení jako kaše bez omastku a bez perníku.

*Šavlička.* Řádnou muziku měli byste mít — celou kruchtu muzikantů, housle, trouby, kladinety. —

*Koděra.* I, i copak ti napadá! Ty novomódní píšťaly mohou si jednat po městech, aťsi! ale my tu držíme dudy; to je poctivá, staročeská muzika.

*Šavlička.* Že by myši utekly!

*Koděra.* Ó, já se při ní jaktěživ dost vytrdloval!

*Šavlička.* To věřím, protože jste jaktěživ jiné intrády neslyšel; ale kdo byl na vojně —

*Koděra.* Ten zná jinou muziku — až někdy záda brní, to věřím.

*Šavlička.* To byste otvíral hubu, jaká je to nynčko ve městě muzika! Ta vám mluví, šeptá, kňučí, bručí, hučí — jak vedou chlapa k šibenici — všechno máte nynčko v muzice — alespoň to stojí po ulicích tištěno — ohlášeno velikou literou. —



## Výstup 2.

*Kalafuna s houslemi v ruce. Švanda s dudami. Předešli.*

*Kalafuna.* Ale copak je to, mládenci? Střelil do vás někdo jako do vrabců na hrachovišti, že máme na holé stěny zevlovat? — Hezky do kola, sousedé! Zahrajeme vám něco od podlahy.

*Šavlička.* Buď rád, skřípale, že tě nikdo neslyší!

*Kalafuna.* Skřípale? Hehe! Kdybych tě neznal, Šavličko, myslil bych, že mi chceš dělat žluč. Já jsem starý primarius!

*Šavlička.* Ty? To si přijď k nám primaria poslechnout, když přijede takhle nějaký z Babylonu — nebo odkudsi. Ten hraje, až potí krey, a posluchači dostávají křeče.

*Koděra.* Ale jdi!

*Kalafuna.* He, he, to by byla pěkná muzika!

*Šavlička.* To je také muzika, právě v tom vězí teď všechno umění. Teď se nesmí hrát — (napodobí hraní na housle) tidli dity, didlity — to bys nabral! — nynčko to musí chodit: Šrum, šrum; to padají tolary!

*Koděra.* Tolary?

*Šavlička.* Teď se vydělávají muzikou zlořečené peníze.

*Kalafuna.* Že se vydělávají?

*Šavlička.* Mangari, jako smetí! Takový muzikant, když to umí podle nejnovější noty, smete za večer tisíce.

*Švanda* (sebou trhne). Tisíce?

*Kalafuna.* To je čtverák!

*Šavlička.* Hotové tisíce. Našinec to ví, mívá při tom také pšouresy.

*Koděra.* Ale jdi!

*Šavlička.* Nosí vlašské bubny, pulpity a tak dále — člověk je na vojně a má fiňary. Tisíce, povídám, smete za večer.

*Švanda.* A nač takový člověk hraje?

*Šavlička.* Nač? No — na ledaco.

*Švanda.* Také na dudy?

*Šavlička.* Na du... hahaha! To by ještě scházelo!

*Koděra.* Pročpak? Vždyť je to kus poctivé muziky. Dudy pocházejí z časů —

*Šavlička.* Krále Holce, když byla za groš celá ovce.

*Šavlička.* Inu, s jedné strany máte skoro pravdu. Nynější svět žádá rohaté věci; dávaly se koncerty už na drnkačku,

proč by to nešlo jednou také s dudami? Mangari! Ale umět by musel člověk něco, rozumíme?

*Kalafuna.* I což je o to! Švanda to umí z fundamentu; dnes to arci není pozorovat, protože mu tlačí láska osrdí — he he! — a z toho pochází krátký dech.

*Šavlička.* Ah, proto věší chocholku jako zmoklý kapoun — haha! Inu arci, láska je hladový strávník. Ale vidíš, milý dudáku, kdybys něco uměl, mohl bys do světa a vydělávat peníze; potom bys neměl s láskou žádné hořkosti; neboť peníze dokáží, nač si jen pomyslíš. Kdo má cvoky, podepírá boky. Našinec to musí vědět, vždyť je na vojně.

### P í s e ň.

Peníze jsou páni světa,  
dukát, to je pravý rek,  
a co někdy stotka umí,  
to by člověk sotva řek'.  
Třebas ty byl motovidlo,  
že bys oslí uši nes';  
přece najdeš slávy sídlo —  
jenže to jde do peněz.

Železnice, parostroje,  
krámy, domy, fabriky —  
to teď roste jako z vody  
podle nové praktiky.  
Měj si ale rozum v pachtu  
doly, hory světa slez:  
přec nenajdeš blaha šachtu,  
jsi-li chudák bez peněz.

Peníze jsou hever světa,  
silou svou jsou pravý div;  
bez nich darmo cíle hledáš,  
třeba jsi byl sto let živ.  
Jen až půjdem ku armádě  
s tichým srdcem do nebes —  
ano, jen v tom jednom pádě  
dojdem cíle bez peněz!

(Vrátí se do hospody, Koděra s ním a chasa za nimi; jen Kalafuna a Švanda zůstanou vpředu, každý na jiné straně.)

*Kalafuna* (po chvílce). Jářku, Švando, budeme zde civět Pánu-bohu do oken? Pojď, snad cvrnkne někdo dvacetníkem.

*Švanda.* Jdi jen sám — nemám dechu; mně je tuhle (sahá si na srdce), jako by mi chtěly všechny měchy prasknout. Ne-slyšel jsi, že má jiný za muziku tisíce?

*Kalafuna.* Snad je také potřebuje. Přej mu je.

*Švanda.* Já je potřebuji také.

*Kalafuna.* I jdi, my máme dost — he he! když nedělá žaludek bandurskou.

*Švanda.* Já chci ale víc! Půl tolaru mi nestačí, za to nemohu holce ani šněrovačku koupit. Ale já vím, co udělám! Tady do toho kozlího měchýře už ani nefouknu, ale půjdu do světa a přinesu si tisíce.

*Kalafuna.* He he, kdyby to byly hniličky, proč ne!

*Švanda.* Ó, jen se posmívej! Já půjdu přec! Bez Dorotky nemám zde beztoho žádné radosti. Já měl už dávno sirky táhnout, nynčko to nahlížím. Když vydělá jiný člověk peníze drnkačkou, seženu já také něco dudami — byť to byl jenom j e d e n tisíc.

*Kalafuna.* Ty zpropadené tisíce zmatou ti ještě kolečka. Podívej se na mne; já neměl ani zlámanou grešli — he he, když jsem si svou sedmou svátost namlouval; její máma chtěla vzít na mne koště, a já jsem dostal holku přec. Jenom trpělivě.

*Švanda.* Já nemám takovou račí krev.

*Kalafuna.* To je chyba.

*Švanda.* A těm našim švihákům v koženkách dudy už také jaksi nevonějí. Pryč tedy, hejdy do světa! Tam jsou tolary! Dělej ty zatím jen sám tady muziku a louskej bídu, já budu shánět tisíce. (Odejde.)

*Kalafuna* (za ním). Počkej alespoň do pozítřka — zítra máme ještě sousedskou!

### Výstup 3.

*Kordula* s protější strany, s ní *Honzík*, *Frantík* a *Kačenka*. *Kalafuna*.

*Kordula.* He! — muži, Kalafuno, co je to?

*Kalafuna.* Ah, jsi tady, moje slepičko — a hned s celou kukaní!

*Děti* (se okolo něho shrnou a ohmatávají mu kapsy). *Tatínku*, máte koláče?

*Honzík.* Já bych rád nějaký makový!

*Frantík.* A já hodnou měchuru.

*Kalafuna.* Já také, mladý Kalafuno, já také, jen co je vyndají z pece; maminka trochu pozdě zadělala.

*Kordula.* Jen dělej při naší nouzi ještě hlouposti!

*Kalafuna.* I jdi! Kdopak by mluvil dnes o nouzi — vždyť je pěkná hodinka. Škoda jen, že si nemůžeme spolu skočit; já bych měl arci deset chutí, ale musím ty zpropadené žině dřít!

*Kordula.* Já bych měla také deset chutí — ale skočit ti do očí!

*Kalafuna.* He he!

*Kordula.* Co zde zevluješ? Není živé duše v hospodě!

*Kalafuna.* Oh, jako nabito!

*Kordula.* Tak? A ty zde chytáš komáry, místo abys seděl u cimbálu a chytal dvougrošáky?

*Kalafuna.* He he — hrdličko, my nemáme žádný cimbál — leda kdybys ty tam věšla, to by byl cimbál.

*Kordula.* Ty nemáš ani ruku, ani kapsu, kde by krejcar uvázl.

*Kalafuna.* Ale, dušičko!

*Kordula.* To víš dobře, že jsem na to posvícení čekala.

*Kalafuna.* Já také, dušičko! Čtrnácte dní jsem snášel žízeň jako po třech herincích!

*Kordula.* Já potřebuji na zimu sukni, Kačenka střevíce, Honzík kazajku —

*Kalafuna.* He he!

*Kordula.* Kdybys za něco stál, pořídil by sis alespoň teplé rukavice —

*Kalafuna.* He he!

*Kordula.* Ale to ty ne! Jenom abych já se dřela, abych já se o všechny krky starala, vstávajíc léhajíc abych myslila, co strčím dnes do hrnce!

*Kalafuna.* He he!

*Kordula.* Ale to musí být jináč, to ti povídám!

*Děti.* Maminka se zlobí! (Schovávají se za otce.)

*Kalafuna* (se jen pořád svým způsobem dobrosrdečně směje).

*Kordula* (hledí na něho a neví, co má říci).

*Kalafuna.* Stará!

*Kordula.* Teď se podívejme na toho blázna! (Sotva se zdrží smíchu.) Já tady káži —

*Kalafuna.* Dnes je posvícení, dnes se nekáže.

*Kordula.* Dej radši dětem koláč!

*Kalafuna.* Dám, dám, slepičko! Půjdem do hospody, potom po chalupách — to bude koláčů plná ošatka. Teď se ale neškareď — a pojď, dej si zahrát! —

## P r o m ě n a.

Na samém kraji lesa. Uprostřed veliký košatý strom, u něho drnové sedátko, za ním rozmanité křoviny.

### V ý s t u p 4.

*Švanda* přichází zamyšlen.

*Švanda.* Jako by se o mne dva duchové tahali: jeden šeptá, abych šel, druhý, abych nechodil; jeden slibuje zlaté hory, druhý prázdnou mošnu. (Sedne pod strom.) Co mám dělat? — zase do hospody? já bych raději celý měch roztrhal... anebo do světa? — jen kdybych věděl, že dovedu zahrát, aby se to lidem líbilo! (Podepře se polože o loket a dá hlavu na dlaň.) Tady to jde arci — ale jak to půjde jinde? (Z dále je slyšet dvanáct hodin bít.) Už poledne! — A ve mně je hotová půlnoc; před očima se mi to míhá — hlava mi jde kolem —

(Ve vsi se zvoní malým zvonkem poledne; vtom se rozevrou nejnižší ratolesti prostředního stromu a tam se okáže dopola Rosava.)

### V ý s t u p 5.

*Rosava. Švanda.* Později lesní panny.

*Rosava* (v šedivém rouchu, sklání se k Švandovi).

*Švanda.* Ah, teď je mi volno — teď je tu líbezno! (Usne.)

### S b o r l e s n í c h p a n e n

(na počátku zní jemně a z dále, pak hlasitěji se blíží).

Je v půli den,  
pospějme ven  
na den!

Libé ticho vane,  
síla duchů plane,  
pospějme ven  
na bílý den!

(Mezitím se rozevřel i peň stromu a z něho vyšla Rosava. Nyní se rozhrnují kolem křoviny a z nich vystupují *lesní panny* v bílých dlouhých šatech, s vlajícími vlasy a zelenými věnci. Rosava na ně kývá, ony vůkol ní se shromažďují.)

*Rosava.* Pojdte, pojdte, sestry milé,  
čekalať jsem této chvíle,  
abych svoje drahé dítě  
z nápasti a sítě  
lidských nehod vyvedla,  
a pak utišena,  
šťěstím jeho potěšena  
v klidné lůno zase usedla.

*Lesní panny.* To je syn tvůj?

*Rosava.* To je týž,  
pro nějžto mě panovnice  
nad pannami  
temných lesů netrpěla již  
v říši své — ta bláhová!  
ježto mní, že srdce ženy  
proti bolu této změny  
žádné utěšení nechová!  
Já to přísné vyhoštění  
ráda nesu — vždyť mám syna!

*Bělena.* Spanilý to mládenec!

*Rosava.* Ano, jako poupě z růží  
leželo mé dítě v nuzném lůži,  
když jsem do lidských je rukou dala,  
rostlo jako proutí,  
že jsem při každé své pouti  
kolem něho zaplesala;  
chudým životem se vleče —  
neboť to jsem chtěla, vidoucí, že  
chudý spokojněji život vede  
nežli mnohé bledé,  
vrtochem svým utrápené kníže.

*Bělena.* Jaké jsou ty jeho péče?

*Rosava.* Rád by dostal milou svoji;  
ale otec svazek dvojí,  
že je ženich tuze chudý —  
neboť nemá nic než svoje dudy.  
Tu chce chlapec ubohý  
skočit na nohy,  
běžet do světa a získat zlato,  
potom dostat dívku za to.

Dovedete to, když mu pomoc dáte  
podle sil, jež od královny máte.

*Bělenu.* Mluv, co máme vykonat?

*Rosava.* Dechněte mu v jeho dudy  
svoje sladké zpěvy,  
aby hraním jeho všudy —  
kamkoli jen kročí —  
ztichly smutek, bol a hněvy,  
radostná i slza tekla z očí;  
by se každé srdce na něj smálo,  
však i zlaté odplaty mu přálo.

*Bělenu.* My tvou žádost vyslyšíme,  
dudy kouzlem naplníme.

*Lesní panny* (vztáhnou ruce, jako by Švandovy dudy žehnaly).  
Zazněte zvuky našich zpěvů,  
kdykoli mládenec bude hrát;  
zazněte smutným pro úlevu,  
veselost chtějte světu dát!

*Bělenu.* Libě budou jeho dudy znít,  
dokavad je bude v l á s c e mít;  
jestli na ně ale jednou zakleje,  
č a r o m o c j i c h p r y č s e p o d ě j e.

*Rosava.* Děkuji vám, drahé společnice  
mládí mého! Buďtež pomocnice  
také synu mému,  
aby dospěl k cíli žádanému.

(V dále bije hodina.)

*Bělenu.* Poledne mívá,  
vraťme se zpátky;  
za dne nám dán  
vlády čas krátký!

*Lesní panny.* Skryjme se opět  
v lesnatém klínu!  
Nám přeje doba  
večerních stínů!

(Mezitím zaznívá jemná hudba, stromy a křoviny se zase rozevrou  
a panny v nich zmizí.)

## Výstup 6.

*Kalafuna. Švanda spící.*

*Kalafuna* (trochu ostýchavě se ohlíží, nežli Švandu zhlédne). Ať neumím kalamajku zavrznout, když jsem si to nepomyšlil! To bývá jeho místečko, ale já jsem rád, když ho nevidím, zvláště o polednách. Teď spí! — Co mu to napadá? A heká, jako by ho tlačila můra — místo aby on dudy tlačil! He, Švando! Švando!

*Švanda* (vyskočí). Co je to? Kdo je to?

*Kalafuna*. Já jsem to! Vezmi oči do hrsti.

*Švanda*. A kam se poděli ti andělé?

*Kalafuna*. Tady? Leda z roští — nebo nějaké polednice; ty zde mívají svoje rejdy.

*Švanda*. Polednice? Viděl jsi už nějakou?

*Kalafuna*. Já ne, ale matka mé báby říkávala, že její prabába jedenkrátě jednu potkala a že —

*Švanda*. A copak jsou vlastně ty polednice?

*Kalafuna*. Když prý se totiž nějaká lesní panna do člověka zamiluje, tedy ji královna vyžene, a tu je z ní bludná polednice, a z těch polednic udělají se po čase divé ženy. Ale teď pojď!

*Švanda*. Kam?

*Kalafuna*. No kam — hrát!

*Švanda*. Já? Hrát! Já mám teď jiné hraní v hlavě. Půjdu do světa.

*Kalafuna*. Ale hochu, dej si pokoj! Podívej se na mne! Já nevystrčil jaktěživ bradu dál než, abych řekl, za panské stodoly, a co mi schází? Zdráv jsem, ženu mám —

*Švanda*. To je to! — Ale já nemám a nemohu ji dostat bez peněz. Peníze vydělám ale ve světě.

*Kalafuna*. Vyděláš. Ale co proděláš? Svět je kluzký, jak se říká, příležitost dělá zloděje. Pamatuj si, že bys tu nechal Dorotku.

*Švanda*. Ta může být jista. Já budu koukat jen na tisíce — a ty dostanu. Mně se o tom právě zdálo.

*Kalafuna*. Tak? No, jen když se ti o tom zdálo — he, he! To je trefa. Zůstaň doma.



*Švanda.* Já ti byl jako v pěkném velkém zámku, a tam bylo plno pánů a paní a všechno ve zlatě — a ti chtěli, abych jim hrál.

*Kalafuna.* He, he! Kdyby to byli naši páni v koženkách, to bych se nedivil.

*Švanda.* Na začátku jsem nevěděl, mám-li se opovážit —

*Kalafuna.* Aby se ti nevysmáli.

*Švanda.* Potom si ale dodám kuráže, vezmu kozlíka do ruky —  
(Dělá vše, jak vypravuje.)

*Kalafuna.* A páni si zacpávali uši.

*Švanda.* Myslím si: Skoč oko nebo zub — fouknu do měchu a začnu hrát. (Hraje polku.)

*Kalafuna.* A paničky utíkaly, jako by do nich střílil — he, he! U nás — (pozoruje podivnou hru a škube sebou se zalíbením) by to arci prošlo; ale páni mají — jiné lahůdky — u nich to jde: Tralalala! (Zpívá a tancuje podle hrané melodie.) Ale Švando — dej pokoj — tacet — dělej pauzu! — Já už nemohu.

*Švanda* (přestane hrát). Copak je ti?

*Kalafuna.* Sedl ti do toho měchu zlý duch? Toť je o přetrnutí! Toť lechtá, jako by ležel člověk mezi mravenci.

*Švanda.* To mi povídali ti páni také a sypali mi potom tolary.

*Kalafuna.* Nech tolary ve snu a drž se pravdy. Pojď a zahrej ve vsi! Přijeli hosté, cizí, neznámí hosté — pomysli si — schválně, aby dudy slyšeli; proto jsem tě hledal; pojď, to padne tolar bez spaní!

*Švanda.* Jenom k vůli tobě — a pak, aby naši lidé věděli, že není člověk jako velbloud. Potom ale do světa, aby padly tisíce. Švanda není ze dřeva, abyste si mysli!

*Kalafuna.* Pojď jen, pojď!

*Švanda.* On se krčí mladý vrabec tak dlouho v hnízdě, až přece vyletí — a potom hejchuchu! Celý svět je jeho, všude klove, všude zobe, všude se třepetá. Já se budu nynčko také třepetat. (Odejde s Kalafunou.)

### P r o m ě n a.

Před obydlím hajného Trnky.

## Výstup 7.

*Dorotka* vyjde ze stavení. Potom *Švanda*.

*Dorotka*. Teď bych se mohla arci na skok do vsi podívat, otec není doma . . . ale ne! Aby neřekl, že snad schválně ruku do ohně strkám; ono mu není to jeho zapovídání beztoho nic platno, já od Švandy neupustím — nevím sice proč? . . . Ale nemohu. Mně se zdá, že by mi bez něho denní světlo scházelo, že bych bez něho ani dýchat nemohla.

*Švanda* (vejde s dudami a malým ranečkem na zádech).  
Dobrého zdraví, Dorotko!

*Dorotka*. I pozdrav tě Bůh! Já o vlku a vlk tady. Ale copak to znamená? Co to neseš?

*Švanda*. Stěhuji se.

*Dorotka*. Kampak?

*Švanda*. Už jinak není, Dorotko, do světa.

*Dorotka*. Ale, Švando! Co ti to vlezlo do hlavy!

*Švanda*. Vyplač se — budeme plakat třebaš dueto, ale pomoci ti nemohu. T a k to zde déle nevydržím.

*Dorotka*. A já to nevydržím zase takhle!

*Švanda*. Musíš, Dorotko!

*Dorotka*. Mně pukne srdce!

*Švanda*. Za čtyři neděle bude po všem. To jsem zase doma, v kapse budu mít tisíce, a budeme strojit svatbu.

*Dorotka*. A což jestli žádné nevyděláš?

*Švanda*. Já? Trhat se o mne budou, jako se právě teď ve vsi o mne trhali — a byli při tom páni z města s naštemovanými ušima. Já jim jen honem upláchl, abych se darmo nezdržoval, abych byl už zítra ve světě. Nynčko teprve vím, co umím!

*Dorotka*. A co si já tady zatím počnu, na to se neptáš? Budu se trápit a soužit, na to nemyslíš? Kdybys měl jen polovičku lásky jako já, ani by ses odtud nehnul.

*Švanda*. To bych tomu dal! To bych mohl za tebou chodit, až by na mně vyrostl mech — a ty bys celá zplesnivěla. Já mám lásky, že nevím kam s ní, a proto jdu do světa.

## Výstup 8.

*Kalafuna. Předešli.*

*Dorotka* (sotva ho zahlédne). Ach, milý Kalafuno, pomyslete —!  
*Kalafuna* (u velikém rozčilení). Chce uletět, je-li pravda? Nechte ho, pusťte ho, tady to s ním není k vydržení. On by nás tu potrhal!

*Dorotka*. Jak to?

*Kalafuna*. Já posud nevěděl, co v tom špuntu vězí! Čáry, učiněné čáry — svět se poblázní, až ho uslyší. Nemějte starosti, Dorotko! Za čtyři neděle máte ho tady s tisíci! Kdybych já to uměl na ty skřipky, co on umí na ten svůj měch — prásknu do bot, jak mám ženu a několik capartů na krku!

*Švanda*. Měj se tedy dobře, Dorotko!

*Dorotka*. Ne, já tě nepustím!

*Kalafuna*. No, no, dejte si po hubičce, zaplaťte si — já vám k tomu třeba zahraji. (Hraje na housle národní písně: Loučení, loučení atd.)

*Švanda*. Za čtyři neděle budu zase tady.

*Dorotka*. Ale dozajista! Snad bys mohl nějakou slevit.

*Švanda*. No, vždyť uvidíme! Jen mají-li všude stejný kalendář. Teď neplač; měj se dobře a chystej se zatím na katechismus! (Rychle odchází.)

*Dorotka*. Švando! Počkej!

*Kalafuna* (přistoupí k ní). Panenko, potěšte se!

*Dorotka*. Ó, já nešťastná! (Vrhne se mu na prsa. — Den se kloní k večeru a krajina se naplňuje pomalu červánky.) A kdybych celý den vzdychala, tedy si přece nic nevyzdychám. To vím — ale což je mi to platno? Srdce nedá přece pokoje! A jen kdybych věděla, že se mu nic nestane!

(Vysoké křoví na protější straně se rozevře a z něho vystoupí Rosava.)

## Výstup 9.

*Rosava. Dorotka.*

*Dorotka*. Kdybych mohla se živou duší o něm porozprávět!

*Rosava*. Jen ho věrně v mysli uchovávej,  
jiným starostem se neoddávej!

*Dorotka* (pro sebe). Co je to za osobu? (Hlasitě.) Což víte vy?

*Rosava*. Znam tvou bázeň i tvé naděje;  
věrné lásce mohu ale věstit,  
že jí bude příští zlaté květy pěstít;  
mileneček tvůj cíle svého dospěje.

*Dorotka*. Že dospěje?

*Rosava*. Tamto pohleď, jak i lůnem noci bledé  
strážných duchů zástup kroky jeho vede!

(Pokyne na zad; v popředí se docela setmí. Hudba. Zadní opona se vyhrne.)

### Výstup 10.

Daleká vyhlídka na rozkošnou krajinu, kteráž jest měsícem jasně ozářena;  
uprostřed pahorek, na němžto *Švanda* stojí. Nad ním i okolo něho vznášejí  
se zpívající *lesní panny*:

Jasná je noc!  
Nám dána moc  
tu noc!  
Libé ticho vane,  
síla duchů plane;  
jasná je noc,  
jdem na pomoc!

*Dorotka* (stojí v popředí v radostném užasnutí).

*Rosava* (s pravíci v dáli napjatou).

(Mezitím opona zvolna padá.)

## JEDNÁNÍ DRUHÉ.

Jeskyně třpytící se leskem drahých kovů. Uprostřed povýšený trůn.

### Výstup 1.

*Lesana* ve skvostném bílém rouchu, se zlatým věncem na hlavě, sedí na trůnu.  
*Lesní panny* okolo ní. Potom *Rosava*.

*Lesana*. Úsměch z moci mé si tropit,  
potom slzou tváře kropit  
umí žena lehkovážná!  
Že však vaše prosba snažná  
srdce moje oblomila,  
tedy jsem jí povolila  
vejít v bránu říše mé,  
aby řekla žádost svoji.

*Bělina* (pokyne stranou).  
Přístup, *Rosavo*, a oznam paní,  
jakou máš to prosbu na ni.

*Rosava* (předstoupí).  
Mocná panovnice, prosba moje  
neobtěžuj srdce tvoje —  
dotýkáť se mého syna.  
Vyznávám se, že jsem vinna;  
chtěj však jednou milost dáti  
a mně pomoci své přátí.

*Lesana*. Mluv! — Kdo pod korunou právem sedí,  
rád si proseb lidu svého hledí.

*Rosava*. Syn můj vypravil se v živé  
kolotání světa,  
a já nyní trnu, že v té divé  
tísni bude po něm veta.  
Nezkušěn je — a dle stavu svého

nemohu být průvodkyní jeho  
po všech končinách,  
když mě nepropustíš přes svůj práh —  
když mě neobdaříš  
mocí duchů nevázaných.  
Učiň tedy tak a dovol,  
bych ho směla doprovázet,  
bych mu dnem i nocí  
byla ku pomoci,  
kdyby měl snad s cesty scházet.  
Za to — když s ním po vši pili  
dojdu k cíli,  
vrátím se, a ty mi strhneš  
hodiny co léta z věku mého,  
odsoudíc mě — mezi divé ženy.  
Já se nehrozím té kruté změny;  
mateřská mi láska dí,  
že mi štěstí syna mého  
pokutu zlou nahradí.

*Lesana.* Na mnoho se odvažuješ!  
Měj si ale, več se uvazuješ.  
Pouštím tebe z úzkých mezí  
doby vykázané,  
příkládajíc tobě moci,  
jakž mám od věčnosti právo dané,  
buď synovou společnicí,  
buď i jeho pomocnicí —  
ale vášně jeho řídit nesmíš.  
Až se vrátíš — uvidíme,  
co ti za to uložíme.

*Rosava.* Díky tobě, velemocná paní,  
vůle má se vůli tvé vždy klaní. (Odejde.)

Lesní panny utvoří okolo trůnu veliké malebné skupení — a mezitím děje se

### proměna.

Krátká ulice v městě ideálního slohu. Po pravé straně stavení s dveřmi,  
nad nimi nápis: *Ujdi dále, poutníku!*

## Výstup 2.

*Uocilka* v lehounkém kabátku, má dlouhé vlasy, kníry a bradičku, na zádech malý vak, v ruce tlustou hůl. Zpívá:

Celý svět je jako koule  
těžko na něm stát jen nohama;  
nechce-li mít člověk boule,  
musí se ho chytat rukama.

Tu to klouže,  
tam se boří,  
tu je louže,  
tam to hoří:

člověk má se jen co točit,  
nechce-li si tacle zmočit;  
kdo však umí chytře hrát,  
dovede tu pevně stát.

Ano, chytrost žádné čáry! Já to zkusil už v nejzamotanějších pleteninách života; chytrá hlava se neztratí. Kdybych měl vypravovat, co jsem všechno tropil — od té chvíle, když jsem jakožto řádný student poslední noc na biliáru spal — kdybych to měl vypravovat: to by byla kronika tlustší nežli Hájkova a strakatější nežli Enšpigl. Teď budeme zkoušet ještě jedno. Budeme hledět přijít za sekretáře, za kasíra nebo něco podobného k cestujícímu koncertistovi. Proč ne? Vždyť podle toho vypadáme a nynčko to nejvíc vynáší. Já už dávno po jednom pasu a teď mu sedím na patách. Tuhle prý se uhostil! *V e d e r e m o!* (Čte nápis.) „Vejdí dále, poutníku!“ Ah — to je mudrc hospodský! Jen zda také říká: „Odejdi v pokoji!“ — třeba neměl poutník prachů.

## Výstup 3.

*Mikuli. Uocilka.*

*Uocilka.* Má služba, mnohovážený — bezpochyby panovník nad tímto tělo- i dušekojným ústavem?

*Mikuli* (pořád vážně). Jsem hostinský.

*Uocilka.* To mne těší. Já si přál už dávno hostinského nakrmení. Račte dovolit — nehostíte také slavného koncertistu?

*Mikuli.* Co je to?

*Vocilka.* Člověk, co dělá muziku.

*Mikuli.* Ah, to je ten český dudák?

*Vocilka.* Ano, ta strakonická chloubka.

*Mikuli.* Ten je tady.

*Vocilka.* To mne těší! A nemohl bych s ním rozprávět?

*Mikuli.* Proč bys nemohl? Jak vidím, nemáš hubu zarostlou.

*Vocilka* (stranou). No počkej! To poznáš teprve, až se dostanu do hrnců. Vězte, že jsem jeho krajan.

*Mikuli.* Také Čech? (Prohlížeje si ho.) To je jistě divná země — ta česká!

*Vocilka.* Hm. — A báchorek máte o té české zemi — hůř nežli o Červené Karkulce.

*Mikuli.* Nu, tuze dobře tam as není, sice by vás tolik z ní neodcházelo.

*Vocilka.* Můj laskavý napaječi poutníků! To víte, že je svět už tuze starý, a proto je už také leckde děravý. Pánbůh nemůže ale takové díry trpět, a když někde něco pukne a díra se udělá: tu vezme Pánbůh po každé nějakého Čecha a takovou díru jím zastrčí, aby stavení neshrklo. Proto máte tolik Čechů sem tam ve světě.

*Mikuli* (hledí na něj a vrtí hlavou). Nu, pro mne — myslíte-li, že jste národ vyvolený, uvidíme, co tady dovedete.

*Vocilka.* Tady?

*Mikuli.* Tvůj krajan chce hrát před naší princeznou.

*Vocilka.* Princeznou?

*Mikuli.* Již od delších časů ulehl na ni tak hluboký smutek, že ani nemluví; darmo bylo pro ni posud rozličné obveselení strojeno. Tu přiletěla pověst o divné hudbě tvého krajana a otec smutné princezny vypravil za ním posly, aby ji svou hrou potěšil. On přišel — a já se jdu nyní poptat, kdy by se mohl do paláce odebrat. (Odejde.)

*Vocilka.* Náš dudák má princeznu obveselit? Viktoria, pšenice kvete, to se nechá něco utrhnout. Vocilko, vysloužilý studiose, nynčko se řádně seber a presentiruj se. Moje garderoba je sice trochu sešlá — tuhle z levého šosu bude moci být brzo cedník a kolena se derou na čerstvé povětrí; ale vždyť máš ještě jednu rukavičku — vytáhneš si límec — vulgo: fátrmordy — a jsi hotový! Tak, jen chutě do toho, a myslí na sekretářství. Arci, kdyby ses měl přiznat, zdali se k tomu hodíš? Pah, proč by ses ne-



hodil? Ty nebudeš první na světě, který se za něco vydává, k čemu se jakživ nehodí. Ono se ledaco povrchu leskne, ale vnitřku je to dým.

### P í s e ň.

Mnohý vstane sotva z lože,  
modlí se hned: Pane Bože!  
potom začne pilně smekat,  
na ulici třebaš klekat,  
chce pobožným mužem slout;  
chudého však honí z domu,  
hází po něm tisíc hromů,  
nájemníka utiskuje,  
čeledínu utrhuje —  
běda, kdo by se chtěl hnout!

Proto dím:

Povrchu se mnoho leskne,  
vnitřku je to ale dým.

Mnohý mistr pošle dílo  
na výstavu, až je milo,  
dostane i medálii,  
jak v nějaké batálii,  
potom chodí jako páv.  
Doma zatím pilně píchá  
tovaryš a hořce vzdychá;  
on to dílo vyhotovil,  
mistra svého přiozdobil,  
sám je sotva živ a zdrav!

Proto dím:

Povrchu se mnoho leskne,  
vnitřku je to ale dým.

Mnohý staví nový kráмец,  
udělá si zlatý rámeц,  
nápis ven jak lomenice,  
zboží dovnitř za tisíce,  
k tomu v každém koutě g á s!  
Za rok přijdou kreditoři,

jestli ho dřív neumoří,  
krám se zamkne, zboží zmizí,  
lampy zhasnou, pán se sklízí,  
v konci je ten drahý špás!

Proto dím:

Povrchu se mnoho leskne,  
vnitřku je to ale dým.

U klavíru slečna sedí,  
do francouzské knihy hledí,  
na vídeňské jezdí bály,  
ve Švýcařích zleze skály,  
domovem je tu i tam!  
Po česku se ale baví,  
jehlu vzít a něco spravit,  
oběd chystat, prádlo pařit,  
dobře péci, chutně vařit,  
ach, to neví kudy kam!

Proto dím:

Povrchu se mnoho leskne,  
vnitřku je to ale dým.

Mnohý vzdychá: Milí bratří,  
milujme se, jak se patří,  
nouzi rádi pomáhejme,  
smutku slzy utírejme,  
lásku k bližním káže Bůh!  
Tajně zatím dře a šidí,  
tloustne potem chudých lidí,  
stovku ze sta požaduje,  
špejchary si naplňuje —  
hladový ten vydřiduch!

Proto dím:

Povrchu se mnoho leskne,  
vnitřku je to ale dým.

(Vejde do hostince.)

#### Výstup 4.

*Rosava* v oděvu poutnickém. Za ní *Dorotka* s trumarinou, plachetku na hlavě;  
*Kalafuna* s houslemi ve futrálu, ranec na zádech.

*Rosava*. Zde jsme u cíle; když vejdete,  
hledaného muže najdete.

*Dorotka*. A vy nás opustíte?

*Rosava*. Budu u vás blíže,  
nežli mníte; neb mě víže  
nejpevnější pouto k vám. (Odejde.)

*Kalafuna*. Divná osoba! Najednou se nám vyskytne a vede nás;  
my za ní a nevíme ani kam. Kde to jen jsme? Tady to  
vypadá jako v nějaké pohádce o zakleté princezně.

*Dorotka*. Pojdte jen dále, abychom věděli, jsme-li u cíle.  
(Vejdou do hostince.)

#### P r o m ě n a.

Komnata v hostinci.

#### Výstup 5.

*Švanda*. Potom *Uocilka*.

(*Švanda* v černém fraku, ale aby na něm visel, má bílý šátek s notným  
límcem na krku atd.; pohybování jeho v tom obleku jest nejapné.)

*Švanda* (přicházeje zívá a protahuje se). Ah — tohle je veselé  
živobytí — jako o Štědrém večeru při prázdné míse. Samá  
dlouhá chvíle! Někdy mě to arci strhne do proudu — tu  
se jí a pije; ale potom je zas jako by vypálil. A to nej-  
hezčí při tom je, že nemám posavad žádných tisíců. Ty  
peníze jdou u mne jako na dračku.

*Uocilka* (vejde s mnohými poklonami). Servitore, signor musi-  
canto — poníženě ruce líbám.

*Švanda*. I — jen nechte! Co vám to napadá?

*Uocilka*. Já dychtil už dávno po té chvíli, abych mohl svému  
nejslavnějšímu krajanovi svou nejhlubší poklonu udělat.

*Švanda* (živě). Vy jste Čech?

*Uocilka*. Oh — a jaký! Doma to nemohli se mnou ani vydržet,  
a radili mi, abych se podíval trochu do světa.

*Švanda*. A co nynčko děláte?

*Vocilka.* Chodím za vámi a poslouchám vaši nebeskou muziku. Roztrhal jsem tím říkáje své poslední boty — všechno z pouhé lásky k umění.

*Švanda.* To jste blázínek!

*Vocilka.* Já vím; ale ono je teď mnoho takových muzikantských třestílků — to je teď jako cholera. Při tom pozoruji, že nemáte u sebe člověka, kterýž by se o vaše pohodlí staral, vaše koncerty obstarával, recensentům bilety roznášel — i pokládal bych se za šťastného, kdybych vám mohl ke všemu tomu svoje mizerné služby obětovat.

*Švanda.* To by bylo snad tuze mnoho.

*Vocilka.* Ono se to vlastně také sluší. Každý slavný muž má svého sekretáře, komorníka, důvěrníka — nebo jak se chce titulovat — a takový člověk je pro něj právě dobrodíní.

*Švanda.* Tak? Já si pomáhal posud sám, nebo jsem si vydlužil čeledína z hospody; arci že mě to všechno dřelo — jak se mi zdá —

*Vocilka.* No, to si mohu myslit! Čeledínové — to je krásná čeládka. To jsou pobertové. Ale to všechno přestane, když budu já u vás. A jak užijete života! — beze všech starostí. Já se vám budu starat o cesty, o koncerty, o kasu — o všechno! Uvidíte, že vám bude při tom tuze lehké!

*Švanda.* Nu, jestli myslíte — můžete u mne zůstat; alespoň se mi nebude tak stýskat.

*Vocilka.* Oh — milostpane — poníženě ruku líbám.

*Švanda.* Ale — jste poctivý člověk?

*Vocilka.* Já? — Ty jemináčku! Jak mě tu vidíte — samá poctivost; kdybyste mě skrájel — samá poctivost — a kdybyste mi chtěl milostivě tykat, měl bych také pýchu.

*Švanda.* I pro mne — ale jakpak vám říkají?

*Vocilka.* Pantaleon Vocilka.

*Švanda.* Hezké jméno!

*Vocilka.* Francouzské — sice by nebylo hezké. Já mu dělám také čest.

*Švanda.* Tedy, milý Vocilko — jak povídám, můžeš u mne zůstat; ale copak to bude stát?

*Vocilka.* Ah, ah — kdopak by mluvil o takových maličkostech! Mně je tu více o čest, a také vím, že nebudete nikdy na

nějakou hrst dukátů koukat, kdyby dostávala moje kapsa souchotiny. Copak vám to udělá? Za pár let máte miliony. *Švanda.* Za pár let? (Škrábe se za ušima.) Já ti musím říci, že bych se měl už domů podívat.

*Uocilka.* I podíváme se, proč ne? Ale potom zarejdíme znova do světa. Nynčko budete se teprve hýbat, nynčko budete se teprve ze šlupky vylupovat. Za čtrnáct dní musíte vypadat, že vás budou chtít do kastle postavit. Oh, jen mě nechte dělat, milostpane! To bude živobytí! He, sklepníku! — Posluhovači! — Děvčata! (Volá ze dveří.) Pro milostpána láhev nejlepšího vína a dvě sklenice! — Potom něco rozumného k zakousnutí, aby to šlo hezky do krku!

*Švanda.* Copak ti napadá? Já jsem už snídal.

*Uocilka.* To nic neškodí! Pravý umělec musí mít pořád apetit — a koncertista žízeň. A pak se obyčejně každá smlouva něčím zavlažuje; musíme to tedy s naší také udělat — je to skrze světskou pomluvu.

### Výstup 6.

*Gulinari a Uanika* přinášejí láhev vína, dvě sklenice a na talíři pochoutky a postaví to na stůl. *Předešlí.*

*Švanda* (jde ke stolu a sedne. Oba pijí a jedí. Mezitím hraje se venku národní: „Jen ty mi, dudáčku, zadudej“ na housle a na trumarinu. *Švanda* poslouchá, žasne, pak vyskočí). Co je to? — Zdá se mi něco? To jsou muzikanti z Čech — to je strakonická. (Běží ke dveřím.) I ty sladké umučení — Dorotko! Kalafuno! Je-li možná?

### Výstup 7.

*Dorotka. Kalafuna. Předešlí.*

*Dorotka* (vběhne *Švandovi* do náručí). Pozdrav tě ruka nebeská, můj milý *Švando*! Ach, to jsem ráda, že jsme tě přece našli; vždyť jsme už skoro celý svět prolezli, přes hory a doly, přes lesy a vody, a kdyby nebylo mé neznámé přítelkyně, seděli bychom snad někde za světem a koukali bychom kudy za tebou. No, jak se máš? Co děláš? Myslíš na mne? Schraňuješ hodně? No tak mluv!

*Uocilka* (sedí mezitím pořád u stolu, pilně jí a pije). A to je řehtačka!

*Švanda*. Ale jakpak mám mluvit, když ti huba jede, jako bys chtěla mluvit do soudného dne? — Dobře se mám a myslím na tebe — ale co ti to napadlo, pustit se do světa?

*Kalafuna*. Ano, pomysli si, Švando, to je osoba! Když jsi nešel za čtyři neděle, začala všet hlavu — a když jsi nešel po osmi nedělích, chodila jako bez hlavy.

*Dorotka*. Já to povídala napřed, že to bez tebe nevydržím — a potom jsem si pořád myslila, že se ti něco stalo.

*Kalafuna*. A když ji potkalo konečně to neštěstí —

*Dorotka*. Ach, já bych byla snad i bez něho odešla!

*Švanda*. Jaké neštěstí?

*Kalafuna*. Že jí otec ulehl a již nevstal.

*Švanda*. Tvůj otec?

*Dorotka*. Ach arcí! (Utírá si oči.)

*Uocilka*. Mohla se tam položit místo něho.

*Kalafuna*. Tu ti přijde ke mně, zdali prý bych s ní nešel za tebou. Já ti první chvíli myslil, že na ní oči nechám. Pak jsem si to ale rozpočítal — he he! Vidíš, jářku — stará bez-toho pořád bručí na malé výdělky i ušetří jí tedy jedlíka — snad při tom ve světě něco utrhneš — vždyť nejsi šumař, aby tě hodili pod lavici. Byl to ode mne arcí darebácký kousek a stará mi uděla — he he! zlořečenou lázeň, až se navrátím; ale já si nemohl pomoci. Ta holka má tě ráda — až mě to celého pomátlo.

*Dorotka*. No, teď toho nechme, teď je všechno dobře, teď jsme pohromadě, teď vezmeme tisíce a půjdeme domů.

*Uocilka*. I ty sojko!

*Švanda*. Tisíce? Milá Dorotko, o tisících nevím ještě nic.

*Dorotka*. No, jen když to jsou sta! Já si z toho moc nedělám.

*Švanda*. Holečku — já nemám ještě nic.

*Dorotka*. Nic?

*Švanda*. To jest — peněz jsem vydělal už dost; ale to se ti sesype všude podivných lidí, ten je muzikant, ten je komediant, ten chce to, ten ono — pak jsem musil dávat traktace — a tak mi všechny peníze zas vylítaly.

*Dorotka*. Ale Švando!

*Švanda.* Ale nynčko to půjde všecko jinak! Teď mám svého sekretáře a komorníka —

*Dorotka.* Ty?

*Švanda.* Ten mi bude dávat na všecko pozor. Není-li pravda, Vocilko?

*Vocilka* (rychle vstane a blíží se s mnohými poklonami). Oh — dozajista! A poněvadž moje péče o milostpána — když se vezme ohled na lásku a služebnost, kteráž je vždycky chvalitebná — tedy také ohledem na moje ponížené —

*Švanda.* I vždyť je dobře! Já vím, co si myslíš —

*Vocilka* (pořád se ještě klaní, pro sebe). Ten je vševědoucí! — já to nevím sám.

*Švanda.* Abys ale věděl, jak se také jinde zachovat — tohle je Dorotka, moje nevěsta.

*Vocilka* (stranou). I hrom do čepice! —

*Švanda.* Ale jemináčku! teď mi teprve napadá! Vy jste asi hladoví a ušlí — posadte se! He, Vocilko — poruč, aby nám dali něco jíst a pít.

*Vocilka* (odejde).

*Dorotka.* Ty, Švando, ten tvůj sekretář se mi nelíbí! On dělá na mne oči, jako by mne chtěl spolknout.

*Švanda.* I jdi, blázínku! to se ti něco zdá. On je od kosti dobrá duše — ale ty nejsi velkému světu zvyklá — a my, co jsme páni — víš, my máme docela jiné oči nežli sprostý lid.

*Vocilka* (se vrací se sklepníkem, který přináší jídlo a pití). Tuhle je, co hrdlo a žaludek ráčí! Račte si, milostslečinko, pohovět — a tenhle dobrý pán bude bezpochyby také —

*Kalafuna.* Ano — he, he! Ten si bude také hovět. (Sedá.)

*Švanda.* Jez, Dorotko, a pij, jako bys byla doma.

*Dorotka* (se posadí).

## Výstup 8.

*Mikuli. Předešli.*

*Mikuli.* Pane!

*Švanda.* Ah, náš domácí.

*Mikuli.* Právě přicházím z královského paláce. V patách za mnou přijde pro tebe dvořenín, aby ses dostavil k naší princezně. (Odejde.)

*Vocilka.* Šlaku, na princeznu jsme docela zapomněli!

*Dorotka.* K princezně? Co je to za princeznu?

*Švanda.* Oh, holečku — to bude teď moje denní společnost!

*Dorotka.* Je mladá, hezká?

*Švanda.* To ještě nevím; slyším jenom, že je plačtivá a že ji mám trochu povyrazit.

*Vocilka.* Dělejte, milostpane, dělejte! Vždyť se musíte ještě vyšvihnout; v téhle hastrošově uniformě nemohu vás pustit do paláce — to by myslili, že jdete vrabce strašit. Já slíbil, že se budu o vás starat, tedy musím slovo držet. Pojdte; milostslečna bude zatím tak dobrá a vyrazí se tady s panem krajanem. — (Vezme Švandu pod paží a odejde s ním.)

*Kalafuna.* Nějaká dobrá duše — ten pan cekretář, he he!

*Dorotka.* Myslíte?

*Kalafuna.* To jsou nějaké starosti! A na sebe ani nevzpomene. No, jezte, pijte, panno Dorotko! Já si udělám dnes bene. Škoda, že tu nejsou moji caparti — ti by se olizovali!

*Dorotka.* Mně je najednou jaksi těsno, jako by se mělo něco přihodit.

*Kalafuna.* I ovšem — he he! Ono se může něco přihodit.

*Dorotka.* Copak?

*Kalafuna.* Že snad chytím opičku.

*Dorotka.* Ach, nežertujte! Naše neznámá přítelka byla také jaksi nepokojná a domlouvala nám pořád, abychom si pospíšili —

*Kalafuna.* I to jsou daremné vrtochy! — Pijte!

*Dorotka.* Ne, ne — já tu nemám stání. Já musím za Švandou. Pojdte, Kalafuno, pojdte — ať se mu nic nestane.

*Kalafuna.* I copak vás napadá! Tohle živobytí tady opustit?

*Dorotka.* To se vám nahradí — jen pojdte.

*Kalafuna.* No, kvůli vám, panno Dorotko! Ale to vám povídám, moje srdce zůstane tenkrát u toho božího nadělení — he he! Dorotko, buďte veselá! — a když mám tak navlaženo — pojdte sem, zaděláme si naši. (Dá čepici na stranu a vezme housle.)

### P í s e ň d u d á c k á.

Dorotko Trnkova,  
milenko Švandova,  
jen nechvátej!

Až vypiji a sním,  
pak půjdeme za ním,  
půjdem za ním.



Na tom našem dvoře  
všecko to krákoře  
i ten kohout.

Nemohu na tebe,  
potěšení moje,  
zapomenout!

A kdybych zapomněl,  
potěšení moje,  
bolí srdce!

### P r o m ě n a.

Skvostný sál. V pozadí povýšený trůn pro princeznu a sedadla pro její komonstvo. V popředí napravo sedátko pro Švandu.

### V ý s t u p 9.

*Zulika* sedí na trůně závojem zacloněna. Po obou stranách její komonstvo, paní a páni; všickni stojí s hlavou skloněnou, tiše se chovajíce. *Švanda* v pěkném oděvu národním a *Uocilka* vejdou, doprovázeni ode dvou dvořenínů.

*Dvořenín.* Milostivá kněžno, tohoto umělce posílá tobě královský otec, aby potěšil srdce tvé. (Pokyne Švandovi, aby se posadil, a odejde.)

*Švanda* (posadí se a začne hrát).

*Uocilka* (stojí vedle něho).

(Několik taktů uplyne, aniž si dámy a páni hudby všímají, pak ale začnou hlavy pozdvihovati, libostí sebou škubati, rozhoupávati se, až konečně všickni na nohy skočí a polku tancují. Po tanci odejdou.)

*Zulika* (si dlouho ničeho nevšímá, pak ale pozorně poslouchá, odhrne závoj, jeví radost a baví se mezi tancem s dvěma paními; konečně sestoupí s trůnu a běží k Švandovi). Ó, ty milý, spanilý jinochu! *Zulika* ti děkuje, že jsi její srdce takovou rozkoší naplnil. Ono bylo již vyprahlé jako mladá lučina na poledním slunci; ale tvými čarozvuky vešla do něho útěchą jako rosa nebeská.

*Švanda* (pořád se klaní). Oh!

*Uocilka* (stranou). Kýho výra! Ta mluví jako turecký veršovec.

*Zulika.* Teď ale nesmíš od ní odejít — rozumíš? — sice by si opět zasteskla.

*Švanda.* Oh!

*Uocilka* (potají). Ale mluvte něco chytřejšího.

*Švanda.* Copak?

*Uocilka.* Řekněte alespoň také Ah — nebo Uh!

*Zulika.* *Zulika* tě bude ale také za to milovat — jako miluje beránek čerstvé lupení a rybička čerstvou vodičku. A nač

si pomyslíš, co tvé srdce požádá: Zulika to řekne otci, a vůle tvá se vyplní.

*Uocilka* (tajně). Vymyslete si honem něco tyranského!

*Švanda*. Oh — (K *Vocilkovi*.) Já nejsem s to slova vyblebhnout.

*Zulika*. Či snad Zulice nevěříš?

*Švanda*. Oh — a jak! Kdopak je ta Zulika?

*Zulika*. Kdo že je? — hahaha! To se mi líbí! Ó, ty veselý človíčku! Kdožpak by to byl, nežli ta, kterou jsi potěšil, která před tebou stojí a která nepřestane velebiti nebesa, že tě jako ze svých bran poslala. Ale to ti povídám, odejít nesmíš, sice by se Zulika hněvala — ó, Zulika se umí také hněvati — jen se zeptej; ale to dlouho netrvá, ona se raději hned udobří, a potom se zase směje. No, směj se také!

*Švanda*. He, he, he!

*Uocilka* (po něm). Ha, ha, ha!

*Zulika*. Copak je tohle za divného člověka? Ten se mi líbí, je hodně k smíchu. Je to tvůj otrok?

*Uocilka*. Před tvou spanilostí je celý svět otrokem.

*Zulika*. I vida, on umí také mluvit! Toho neprodávej! Já ho budu mít někdy za blázna.

*Švanda*. Ale já nevím, slavná princezno — zda zde tak dlouho —

*Zulika*. Co tak dlouho —?

*Uocilka*. Nešlapte si na rozum!

*Švanda*. Smím-li zde tak dlouho zůstat —

*Zulika*. Pročpak bys nesměl? Ty musíš!

*Uocilka*. Držte se zuby, nehty! Berte!

*Zulika*. A víš-li co? Ano, to je rozkošný nápad! Vezmi si mě za ženu.

*Švanda*. Za že—? (K *Vocilkovi*.) Tady jsou na to ženidlo celé posedlé!

*Uocilka*. Buďte rád a berte! Toť je víc štěstí než co jiného.

*Zulika*. Není-li pravda? To bude nejlepší. Otec chtěl dát Zulice beztoho ženicha, ale ten se jí nelíbí, a proto také stonala. Ale Zulika mu řekne, že ty se jí líbíš, tebe že si vezme.

*Švanda*. Ale nejmilostivější princezno, já nejsem s to —

*Uocilka* (dá mu štílec a předstoupí). — Tu rozkoš vyslovit, která se ve mně z tvé milosti rozlévá, žilami proudí a srdce roztrhnouti hrozí — to chce milostpán říci.

*Zulika.* Zuliky se nemusíš bát, milý člověče! Zulika se dala již dávno poučit, jak se mají ženy chovat: mají být poslušné a přívětivé — je-li pravda? Ó, nestarej se! Zulika tě dovede také obveselit! Ona umí zpívat, umí tancovat — a tak škaredá také není — vid'! Nu, jen se tedy raduj — Zulika půjde k otci a zvěstuje mu naše štěstí! (Odejde s paními.)

*Švanda.* Já se zblázním!

*Uocilka.* To věřím! To je také štěstí k zbláznění.

*Švanda.* Štěstí? Co to žvástáš? Jak bych si mohl tu bláznivou Zuliku vzít? Co by tomu řekla Dorotka?

*Uocilka.* Ale prosím vás, nemluvte mi nynčko o té Dorotě! To je tolik, jako by mě zval někdo na bažanta, a já se děkoval, že nemohu — že mám doma brambory.

*Švanda.* Já uteku!

*Uocilka.* I pro mne! Ale až po svatbě.

*Švanda.* Moje svědomí.

*Uocilka.* Pah! Má-li vás Dorotka opravdu ráda, tedy se musí radovat, že dostanete princeznu.

*Švanda.* Pročpak?

*Uocilka.* Proto, že vám musí takové štěstí přát a že ji budete moci také šťastnou udělat. Vám nepřijde potom na několik čtvrtcí dukátů — a nějakého kavalíra dostane také — možná že se rozmyslím sám.

## Výstup 10.

*Alenoros* s pážaty, z nichž dva na polštářích nesou zlaté skřínky, *Předešli.*

*Alenoros.* Drahý cizinče! Přijmi díky moje, že jsi vlil paprsek radosti do srdce mé dcery — a prozatím podává ti láska otcovská toto na důkaz své uznalosti — (pokyne pážatům, kteří s dary odejdou) oni to donesou zrovna do příbytku tvého.

*Uocilka* (si mne radostí ruce).

*Švanda.* Oh, to je snad tuze mnoho, pane králi!

*Uocilka* (potají). I berte! Čím víc, tím líp.

*Alenoros.* Mimoto zjevila mi moje drahá Zulika, že tě miluje a ty že ji žádáš za manželku. Já jí sice již vyhledal statného reka, ona však, jak se zdá, nemá v něm zalíbení, a poněvadž toliko její štěstí vyhledávám —

*Dorotka* (za scénou). Pusťte mě! Já s ním musím mluvit!

*Švanda*. Umučená hodino! — to je *Dorotka*!

*Vocilka*. Seberte se!

*Alenoros*. Co je to?

### Výstup 11.

*Dorotka, Kalafuna. Předešli.*

*Dorotka* (přiběhne). Ha, tu je! *Švando*, je to pravda, co se již po celém městě roznáší? Budeš si brát princeznu?

*Alenoros*. Kdo je ta dívka?

*Vocilka*. Nešťastná osoba, královská milosti! My ji živíme z útrpnosti i s tímto člověkem — ale musíme je držet pod zámkem.

*Alenoros*. Proč to?

*Vocilka*. Protože mívají rohaté nápady!

*Dorotka*. *Švando*!

*Švanda*. *Vocilko*!

*Vocilka*. Tuhle ta myslí někdy, že je zakletá princezna, a tu by si ráda mého pána namlouvala — a tenhle dobrák myslí, že je hrozný muzikant — druhý *Paganini*.

*Kalafuna*. I ty ferino!

*Dorotka*. *Švando* — a ty to trpíš? Ty necháváš o mně tak mluvit? — o mně, ježto jsem z lásky k tobě tichý domov opustila — od hrobu otce svého odešla.

*Vocilka*. Koukněte, jak se jí oči jiskří! To je její zlá hodina — a to nám někdy uteče.

*Alenoros* (volá). Stráž!

*Stráž* (vejde).

*Dorotka*. *Švando*, mluv! Nestůj zde jako svědomím odsouzený — otevři ústa — potěš mě!

*Alenoros*. Odvedte ty lidi pod jistou dohlídku a zavolejte našeho lékaře.

*Dorotka*. *Švando*!

*Vocilka* (drží *Švandu*, potají). Ani se mi nehýbejte!

*Dorotka*. *Švando*, pamatuj na tuto hodinu! (*Stráž* ji odvádí a jiná chopí se *Kalafuny*.)

*Kalafuna* (mezitím křičí). Ale copak vám to napadá? Já jsem *primarius* — *capo Strakonické bandy*!

*Alenoros*. Neměj o ty nešťastníky starosti — já poručím o ně pečovati, jako by k mému domu patřili. Teď pospíším,

abych pověděl dceři, že budeme v krátkém čase veselé hody slaviti. (Odejde s pážaty.)

*Švanda* (stál tu pořád jako ztrnulý). Umučená hodino! Já to nevydržím — srdce mi pukne a vyletí žebry, že ho do smrti nenajdu. (Utíká ven.)

*Vocilka* (ho chytne). Pomalu s tou flintou! Kam to míříte? Chcete svému štěstí oči vystřelit?

*Švanda*. Odstup ode mne, pokušiteli! Já musím za Dorotkou.

*Vocilka*. Až po druhé! Nynčko dovolte, abych vám trochu rozumu nalil, kde ho nemáte.

(Za scénou břinčení mečů.)

*Švanda*. Co je to?

*Vocilka*. Snad je zde nějaká šlejfírna — ale jen aby to nešlo na krky!

*Švanda*. To by mi ještě scházelo.

*Vocilka*. Inu, kdo se pustí do romantického života, musí být připraven i na smrt.

## Výstup 12.

*Alamir* se svým lidem ve zbroji. *Předešlí.*

*Alamir*. Kde je ten strůjce omamujících písní, jenžto se opovážil květinu mé lásky, zřítelnici mé duše plamenem sladké touhy naplnit, že se nyní po něm obrací a prahne?

*Vocilka* (s mnohými poklonami). Co ráčíte vlastně poroučet? Koho to hledáte?

*Alamir*. Jsi ty ten černokněžník, jenž mi svou proklatou hrou princeznu Zuliku odloudil, že by teď i její slabý otec dané slovo zrušil, kdyby meče mého nebylo? Jsi ty ten český dudák?

*Vocilka* (skočí za Švandu). S dovolením — já jsem jen chudák! Ale tohle je ten čarodějník s dudami. Vemte si ho, seberte si ho — mně do něho nic není!

*Alamir*. Chopte se ho! Však já mu vykáži residenci, která všem jeho kouskům odolá, a kde mu dozajista chuť přejde chtít panenské růže vlasti naší sladkým toužením sváděti. Odvedte ho!

*Švanda*. Ale dovolte, jemnostpane — to je — Vocilko! Cekre-táři! Pomoz! (Mezi křikem jej ozbrojenci odvedou.)

*Vocilka* (stojí vpředu s rukama nazad přeloženýma). To by se mi chtělo!

*Alamir.* A ty, jenžto jsi bezpochyby pomocník a otrok jeho — běž a vrať se k lidem vašich krajin a zvěstuj tam, že se tu stane takovou měrou každému, kdo se opováží kroky své do našich zemí za podobným cílem obrátit. Jdi!

*Vocilka.* Servitore — já to vyřídím! (Utíká; ostatní vážně odcházejí za ním.)

P r o m ě n a.

Krátké vězení.

### Výstup 13.

Dva oděnci Alamirovi uvedou *Švandu* do vězení, pohrozí mu a odejdou.  
Později *Rosava*.

*Švanda* (stojí celý sklíčený a chvíli mlčí). Tak — teď jsem dodudal. Teď jsem v louži i s tisíci! Ach, dobře jsi měl, Kalafuno, když jsi říkal, abych zůstal doma! Ale já měl zabedněnou palici. Doma jsem měl aspoň jednoho kamaráda — zde jsem padl samým taškářům do rukou. Tam jsem měl Dorotku — ach, na tu nesmím ani vzpomenout, sice se musím hned oběsit — nebo si alespoň vypohlavkovat. Ale to všecko zavinil ten darebák, ten *Vocilka*! Dostanu-li toho chlapa ještě jednou mezi pěsti — ale to je daremná myšlenka! Zde mi chystají snad lněný obojek. A já toho také zasloužil; já měl říci: Princezno, to nejde! Ale to mě lákal čert a já stál jako pařez! Ach, já bych si teď hlavu strhl! Já jsem věru nejmizernější bídák na světě — žádného nemám — rodiče nemám — ach, na ty nechci ani vzpomínat. —

*Rosava* (náhle se vyskytne). Ustaň!

*Švanda.* Co je to? Kdo jste? Co chcete?

*Rosava.* Přicházím ve jménu tvé matky.

*Švanda.* Znáte ji?

*Rosava.* Zním. Věř, matka tě miluje!

*Švanda.* Ale copak je mi to platno, když to necítím? Kdyby byla moje matka jako jiná, byla by se alespoň poptala, zda mě to nebolí, když jsem viděl, jak si jiné děti s matkou hrály, a já musil zalézt do křoví a tam se vyplakat — že nemám matku, kteráž by mě pohladila — pomilovala! Ó, mlčte mi o lásce mé matky! Kdyby byla jako jiná, musila by vědět, co jsem já sám u jiných

viděl — že je matka nejšťastnější, když může své dítě k srdci přivinout.

*Rosava.* Nuže tedy praskni pouto moje,  
řiň se blaho z ukrytého zdroje,  
ať se opojí jím prsa má!  
Pomstou panovnice musím hnouti,  
chci-li syna k srdci přivinouti —  
pojď sem, drahý! — já jsem matka tvá!

(Temné zahřímání.)

*Švanda.* Cože pravíte?

*Rosava.* Tys dítě mé!

*Švanda.* Ó, můj Bože! A já mám strach!

*Rosava.* Já tvoje matka!

Pojď, ó pojď! a nenech matku žebrot;  
brzo vyprší má chvíle; nech mě  
jednou zaplesati při blahostném  
zvuku úst tvých volajících: Matko!

*Švanda.* Ó, matko má! (Obejmutí.)

*Rosava.* Ó, mé dítě, draho zaplacené!

Tu tě držím, sladkou kořist,  
po nížto jsem léta prahla,  
vzdychala — a nyní do loukotí  
osudného kola sáhla.

(Temné hřímání.)

Slyšíš, dítě? Krutý hlas mě volá  
od tebe snad na věky!

Jestli se však jednou sejdeme —  
běda! — budu tobě obraz bezděký!  
S hrůzou ode mne se obrátíš —

(Hřímání se vzmáhá.)

*Švanda.* Ó, nikdy!

*Rosava.* Synu můj — ó, pokvap se mnou —  
vyvedu tě ještě — (chce s ním prchnout)  
běda, pozdě!

Země se mi pod nohama boří!  
Nuže, konej právo, krutá moci,  
vykaž matce sídlo v temné noci,  
že svou číši blaha naplnila  
a ji prahnouc do dna vyklopila —  
malomocna síle tvé se koří! (Propadne se.)

*Švanda* (se potácí stranou).

P r o m ě n a.

Pustá jeskyně.

Výstup 14.

*Lesana* na trůně, *divé ženy* po obou stranách trůnu do půlkola. Pak *Rosava*.

*Divuka*. Ha, již letí, divá žena,  
ježto myslí, že ji horší změna  
nemůž potkati, nežli naší sestrou býti.

*Mihulice*. Však jí nahradíme,  
hojně naměříme,  
ať i naši moc a právo cítí!

*Rosava* (ze země vystoupí).  
Mocí tvou jsem uchváčena,  
právu tvému pokořena,  
stojím, paní, před tebou!

*Lesana*. Co jsi nechala však za sebou?

*Rosava*.

Srdce bylo zchváčeno!  
Budiž mi to splaceno.  
Orteluj mě, paní! — jenom jednu  
milost, poslední mi prokaž!  
Vyveď syna mého s věrnou  
jeho dívkou z nebezpečí,  
pak mi pokutu dej sebe větší!

*Lesana*. O syna již nepečuj; ten sebe  
osvobodí sám; neb co mu naše  
panny darovaly, ponecháme  
v moci úplné. I věrná dívka  
bude propuštěna z vazby.  
Ty však poznej, kamo cesta vodí,  
když se míchá naše síla ve běh  
lidských osudů;  
oběma to stranám na škodu.  
Ty jsi pozbyla již věčné mladosti,  
nyní budeš odsouzena ve sbor  
těchto žen —

*Divé ženy* (plesají hlasitým smíchem).

*Lesana* — a všechna další moc tvá přestane.

*Rosava*. Děj se podle vůle tvé.



*Divuka.* Pěkně vítám, vzácná paní,  
těšíme se dávno na ni.

*Mihulice.* Synáček tvůj, je-li pravda,  
to je krásy květ?

Hi, hi! Až jen zrejdí svět,  
musí nám tu, jakmile se vrátí,  
o nebližších hodech hráti;  
zkusíme, co umí.

*Rosava.* Paní, nedopouštěj —!

*Lesana.* To je starost tvoje! Vždyť jsi  
mluvila vždy o blahosti syna,  
jižto pro něj připravuješ.

Nuže, tedy mu k ní pomoz!

*Rosava.* Doufám ještě v lásku jeho děvy,  
ta jej ze všech tísní vyvede!

*Lesana.* Myslíš? Jestliže to dovede,  
utichnou i moje hněvy,  
a já tebe přijmu ve svou říš!

*Mihulice.* Ať jen doufá, to se nezvede!

*Divuka.* To jsme my tu ještě —  
vezmem hoča v tuhé kleště,  
by se nemoh' ani hnout!  
Uvidíme, kde je síla větší.

*Rosava.* Láska nade všecko předčí!

To si strojte úklady,  
se mstou jděte do rady,  
užívejte násilí;  
když je se mnou láska v spolku,  
marné vaše úsilí;  
berte všechny živly ku pomoci,  
láska odolá i pekla moci! (Stojí jako vítězně.)

(Vtom počne z dále a jemně Švandova polka zní. Hněvivé pohnutí  
mezi divými ženami.)

*Rosava* (plna veliké radosti).

Ha, můj syn již na svobodě!!

(Vrhne se na kolena.)

Díky tobě, přísná moci!

Nyní nezví o nehodě —

láska přijde ku pomoci!

(Veliké skupení.)

(Opona spadne.)

## JEDNÁNÍ TŘETÍ.

Vesnická hospoda, několik stolů a židlí.

### Výstup 1.

*Franěk a Uáša* sedí u stolu a mají džbánky před sebou. *Nalejváček, Uocilka*, mnohem zpustlejší nežli v druhém jednání, vejde s truhličkou na zádech.

*Uocilka.* Bon jour vespolek! Salvete, carissimi!  
Mám to potěšení s panem hospodským?

*Nalejváček.* K službám.

*Uocilka.* Je tady jisto? Stojíte mi za to, že se tady člověku nic neztratí?

*Nalejváček* (si ho prohlíží). Vám se toho asi málo ztratí, že máte strachy. Vypadáte podle toho.

*Uocilka.* Oh, na to nekoukejte. Vy také vypadáte jako hospodský, který neumí pětku místo dvojky napsat — a možná, že se oba mýlíme.

*Nalejváček.* Člověče, jste blázen?

*Uocilka.* Ještě ne, ale může se mi to stát — (sundává truhličku a staví ji na stůl) jestli se tuhle mým drahým věcem něco přihodí. Po této přátelské explikaci prosil bych o džbánek od čepu.

*Nalejváček.* To se dá slyšet.

*Uocilka.* A máte-li tam nějaký zbytek telecí kýty — nebo krejcarový syreček a půl bochníka chleba — sem s tím.

*Nalejváček.* Podíváme se. (Odejde.)

*Uocilka.* Kdybys ty věděl, že je v mé kapse zatmění slunce, však ty by ses nedíval. Nu, v e d e r e m o! Chytrá hlava se neztratí, dokud je hloupost na světě.

## Výstup 2.

*Švanda. Potom Nalejváček. Předešli.*

*Švanda.* He, hospodo!

*Chasa.* I hlehle — Švanda! To bude švanda!

*Vocilka* (trhne sebou). Kýho čerta!

*Nalejváček* (přináší talíř a džbáněk). Hned jsem tady, jen to fikne! (Dá to Vocilkovi a běží zas ven.)

*Švanda.* Dobrého zdraví, hoši, dobrého zdraví, i kýho ďábla! jakpak ty sem přicházíš, ďábelská podšívko!

*Vocilka.* Se svou vlastní ekvipáží! Služebníček — těší mě —

*Švanda.* Hoši, vyvalchujte mi tenhle měch. Já vám budu za to celou noc hrát zadarmo.

*Chasa.* I proč ne — to se může stát. (Vstávají na Vocilku.)

*Vocilka.* Lidé, mějte rozum! (Couvá za stůl a chopí se své truhlice.) Zpátky, já tu mám nabité kanony a nerozumím žertu.

*Švanda* (se směje). Tedy toho nechte! On to naposledy přece nejlíp se mnou myslil — ačkoli se to neokázalo.

*Vocilka.* To je moudré slovo! Arciže jsem to nejlíp myslil. Copak je princovství nějaká maličkost? Že to sklaplo, za to nemohu.

*Nalejváček* (přinese džbáněk).

*Švanda* (sedne ke stolu do prostředka). Slyšeli jste? Princovství! Vy mi to nechcete nikdy věřit, když povídám, jaký jsem měl kříž s princeznami. Tenhle člověk je svědek!

*Vocilka.* Aňo, já byl při tom! — Pane hospodský, ještě džbáněk! (Sedne si k Švandovi.)

*Švanda* (se směje). Ale řekni mi, šibeničníku, jak jsi tenkrátě vyvázl?

*Vocilka.* Oh, tuze dobře! Ti lidé byli ke mně samé komplimenty, chtěli mě pořád ještě zdržovat — ale já že ne, protože vám takový skandál udělali — a ztratil jsem se jako stín.

*Švanda.* A potom?

*Vocilka.* Potom jsem šel zpytovat cizí krajiny — až jsem konečně celou společnost veselých lidí sehnal.

*Švanda.* Samých cekretářů — ne?

*Vocilka.* Oh, prosím! Mezi těmi byli také princezny a princové. Však uvidíte, mám jich několik ještě tamhle v truhlici.

*Švanda.* V truhlici?

*Uocilka.* Já měl již v kolébce hroznou lásku k svobodnému umění, a proto jsem si pořídil konečně celou bandu kunštýřů.

*Švanda.* Kunštýřů?

*Uocilka.* Komedii s pimprlaty.

*Švanda.* Ha, ha, ha!

*Uocilka.* To byste ani neřekl, co je to za spekulaci — když se vydaří. To je nejlepší divadelní direkce, protože se nestará o gáže — a herci nikdy nepokoušejí, nedělají pikle a úklady. Na počátku se mi také dařilo; poněvadž ale nynčko i při tom kunštu jeden druhému na kobylce sedí: tedy se mi živnost také ztenčila, a stala se mi konečně malá mrzutost — na poslední hospodě musil jsem nechat celou společnost i s mašinami v prezónu — sotva že jsem upláchl s truhličkou, kde mám ještě princeznu Alcestu, doktora Fausta, Don-Šaina a několik čertů. — Ale což to mluvím pořád o sobě! Povězte mi raději vy, jak jste sem přišel, co zde děláte, jak se máte a jak to zde vydržíte?

*Švanda.* Já? A copak mi zde schází? Neslyšel jsi ještě o Strakonickém dudákovi?

*Uocilka.* Slyšel; ale nemohlo mi napadnout, že by to byl můj slavný koncertista.

*Švanda.* E, houby koncertista! To bylo živobyetí jako z cucků a koudele, ani jsem si nemohl z kopýtko vyhodit — kusa radosti jsem neměl.

*Uocilka.* Ó, jen jsme měli zůstat déle pohromadě — to byste byl viděl!

*Švanda.* Možná, že bys mi byl notně zrak vytřel! — V cizině jsem nebyl doma. Já nechal tedy svět světem být a vandroval jsem domů. Kdo mě potřebuje, však on mě najde, mým dudám nevyrovná se žádná muzika.

*Uocilka.* A hodláte zde zůstat?

*Švanda.* Až do smrti.

*Uocilka.* To je škoda.

*Švanda.* Proč?

*Uocilka.* Já bych měl spekulaci.

*Švanda.* Ty?

*Uocilka.* Abyste šel se mnou do kompanie. Vy byste mohl peníze shánět — a já rozhánět. Ale vy jste už bezpochyby ženat?

*Švanda* (vyskočí). Chceš, abych ti dal jednu od ruky? Nevíš, darebo, že mi na tvé lhaní Dorotku zavřeli?

*Uocilka.* No, snad ji nedrží až do dneška v klepetech?

*Švanda* (smutně). Ah, ba ještě — nebo ví Bůh, kde bloudí a cestu nalézti nemůže —

*Uocilka.* Snad abyste ji dal do novin nebo vybubnovat?

*Švanda.* A když si na to vzpomenu — tu cítím, že můj život za nic nestojí a že je nejlíp, když jej probiji; někdy bych si oči z hlavy vytrhal. He, hospodský, nalejte! (Sedne zase.)

*Nalejváček* (odejde se džbánkem).

*Uocilka.* Vy jste odešel z té indiánské země tedy samotem?

*Švanda* (dá se do smíchu). I ba — ani skoro nevím, jak jsem vyvázl. Bylo ti to k prasknutí. Mně se zdá, že mi tam chtěli pro tu plačtivou princeznu vystrojiti šibeniční houpačku; ale když pro mne přišli, hrál jsem si právě z desperace svou zamilovanou, a chlapíci místo co mě měli lapnout, začali poslouchat, smát se a tancovat, a já jakoby nic skrze ně dál a dál, a nežli jsem si pomyslíl, byl jsem za městem.

*Uocilka* (vyvaluje oči). Cože? A to všechno jenom skrze dudy? — Ne, to by jaktěživ člověk neuvěřil, co takový měch a ta nepatrná píšťala umí!

*Švanda.* I co píšťala! To můžeš do jiné dýmat, až ti oči potekou — však to z ní nevydýmáš, co já z téhle! Aha! to ty koukáš, vidíš? Oh, já také dlouho nevěděl, co to je; ale když mě drželi v pasti, to jsem tomu přišel na kloub.

*Uocilka.* Kýho ďábla! (Vstane, stranou.) Aby to byly nějaké divotvorné dudy! — za našich časů — pardieu! Na mne přicházejí taškářské myšlenky.

*Švanda.* No, copak tam obcházíš, jako by tě byl někdo kouzl? Pojď pít! Či nemáš chuť?

*Uocilka.* Oh, a jakou — kdybys věděl nač.

*Švanda.* Pij, je ti přáno — a chceš-li, zůstaň u mne; já nemám beztoho žádného, kdo by to upřímně se mnou myslil, a já jsem přece rád vesel.

*Uocilka.* Na mne se můžete spolehnout!

*Švanda.* Já vím —

*Uocilka.* Hrady můžete na mně stavět!

*Švanda.* Dorotka se mi nevrátila, ačkoli jsem nejvíce jenom pro ni domů pospíchal.

*Nalejváček* (přinesl mezitím džbáněk a postavil se k oknu). Toť jest přece blázen! Mám cink nebo nevidím?

*Švanda*. Copak?

*Nalejváček*. Tuhle mi bylo právě, jako bych je byl na kopečku viděl.

*Švanda*. Kohopak?

*Vocilka*. Šenkýřské svědomí s koněvkou?

*Nalejváček*. Kalafunu s tou holkou!

*Švanda*. Cože povídáte? Kalafunu? — Vocilko, drž mě, ať ne-  
padnu! A viděl jste dobře?

*Nalejváček*. Alespoň se mi to zdálo.

*Švanda*. Ach, kéž se vám to vyjeví!

*Vocilka*. To by bylo ambo — a mne k tomu: terno!

*Švanda*. Vocilko, dej mi hubičku! Je-li tady Dorotka — já ne-  
vím, co ti udělám — ach, já se držím sotva na nohou.

*Vocilka*. Já se půjdu zeptat —

*Švanda*. Ne, ne, já si musím tu radost sám udělat! Ty se zatím  
raduj také — skákej, tancuj, cekretáři! Hospodský, na-  
lévejte — já dnes všecko platím. (Odběhne.)

*Vocilka*. A tohle by teď scházelo, aby se mi ta Dorotka do  
řemesla pletla. Já si dělal už královské plány. Ty dudy  
musejí býti moje — jen kdybych mohl dudáka někam  
stranou dostat — nikdo mě tu nezná — dal bych mu  
tafku... arci, Vocilko! je to taškařství — e fui! kdo-  
pak to bude tak jmenovat!

## P r o m ě n a.

Chudobná světnice.

### V ý s t u p 3.

*Kordula* s nůši na zádech, vede *Kačenku*. *Frantík* s uzlíkem. Potom *Honzík*.

*Frantík*. Tu se podívej, co jsem dostal mouky! Teta prála, abys  
napekla vdolků, maminko!

*Kordula* (staví nůši na stůl). Kdepak je *Honzík*? Musí mi něco  
roznést.

*Honzík* (vejde s otepí dříví). Ah, pozdrav Pánbůh, maminko!  
Jste už z Písku doma? Já byl na dříví; to budeme míti  
na dva dni.

#### Výstup 4.

*Kalafuna s vakem na zádech. Dorotka s ranečkem. Předešli.*

*Kalafuna* (otevře dveře a zastaví se mezi nimi). Dobrého zdraví vespolek!

*Děti*. Tatínek, tatínek! (Běží k němu a věsí se na něj.)

*Kordula*. I ty zlopověstný. — (Najednou se od něho odvrátí a obírá se s nůsí.) A ne, a ne! a kdybych se měla zalknout!

*Kalafuna*. Pozdrav vás ruka Páně, děti — pozdrav Pánbůh, ty moje kachničko! Co děláš, Frantíku? Poslouchaly jste?

*Děti*. Poslouchaly.

*Kalafuna*. Tak! (Blíží se k ženě.) No, pozdrav tě otec nebeský — paní Kordulo!

*Kordula* (na něj nedbá).

*Kalafuna*. Stará! — já udělal hloupý kousek, ale vždyť bude zas všechno dobře — já ti to nynčko nahradím.

*Kordula* (praští balíčkem, který má právě v ruce, a rozběhne se na Dorotku). Nu, pěkně se vítáme, panenke! Už jsme se proběhli — co? už nás bolí nohy? Přišli jsme si odpočinout? Zde není místa, panenke — zde bydlí chudá, opuštěná, ale poctivá žena! Zde není ani kde sednout — hledejme si jinde hnízdečko! (Jde zas k nůsí.)

*Kalafuna* (mluvil zatím s dětmi). No, jakpak, Dorotko? Sedněte si, sedněte. He, Frantíku, podej židličku — a odložte, jako doma. Až přijde moje stará, ona vám hned něco ustrojí.

*Kordula* (se rozkřikne). I ty. — (Rozběhne se na něj, opět ale se obrátí a semtam šuká.)

*Kalafuna*. Nu, a jakpak to bude se mnou, děti? Nepomůžete mi sundat ranec?

*Děti* (se na něj shrnou).

*Kalafuna*. Počkejte — jen pozor!

*Kordula*. Frantíku, sem pojď, slyšíš?

*Frantík*. Hned, maminko, hned.

*Kordula*. Honzíku, mám pro tebe jít?

*Honzík*. Já už jdu.

*Kalafuna*. Pozor, je tam také něco pro vás — tak! A teď mi sem dejte mou starou židli, he, he!

*Děti* (přišoupnou doprostřed světnice starou lenošku).

*Kalafuna* (pohodlně se posadí). Tak — po tom se mi už dávno stýskalo! Všude dobře, doma nejlíp; to si pamatujte, milé děti! A poněvadž jste maminku poslouchaly — je-li to pravda —

*Děti*. Je to pravda. (Ohlížejí se po matce.)

*Kalafuna*. Tedy vám musím hned nějakou radost udělat.

*Frantík*. Dáš mi perníkového panáka?

*Kalafuna*. Dám, holečku — třeba dva.

*Kačenka*. Mně také?

*Kalafuna*. I to víš! A nynčko poslechněte. Vidíte, já jsem od vás odešel, a nic jsem neřekl — vy byste byly plakaly, a to by mě bolelo — a maminka byla by také plakala —

*Honzík*. Ona plakala beztoho.

*Kordula* (hněvivě se utrhne).

*Kalafuna*. Anebo by hubovala —

*Honzík*. Ona hubovala beztoho.

*Kalafuna*. To ze samého strachu, že se mi ve světě něco stane; nebo vidíte — ona mě má tuze ráda —

*Děti* (se ohlížejí).

*Kalafuna*. A já ji mám také rád — proto jsem šel do světa, abych něco vydělal a něco jí přinesl.

*Kordula* (poslouchá).

*Kalafuna*. Ona se mezitím bezpochyby také tahala?

*Honzík*. Oh — a jak! Dělal posličku a časem byla hrozně smutná.

*Kalafuna*. Podívejme se! No, však já jí to vynahradím! Až tedy přijde domů —

*Kačenka*. Ale vždyť je maminka do . . .

*Kalafuna* (zacpe jí ústa). Až tedy přijde domů poběhnete jí naproti a budete křičet: Tatínek je tady — a myslíš na tebe — a dělal muziku — a tuhle ti přinesl — (vyndá plný sáček a cinká jím) pytlíček tolárků a něco zašil ještě do kabátu — na, tu máš, maminko! Buď veselá a měj ho ráda.

*Kordula*. Přestaň, přestaň, muži! To mi utrhne srdce! (Běží k němu a padne mu okolo krku.)

*Kalafuna*. I podívejme se — he, he! Maminka je už doma.

*Děti* (skáčou kolem). Hejchuchu!

*Kordula*. Nehněvej se, Kalafuno, že jsem prve tak — ale já bych vším právem neměla půl léta na tebe promluvit —

*Kalafuna*. Arci, arcí — he, he! Pokuta musí být.



*Kordula.* Ale kdepak máš ty peníze?

*Kalafuna.* Tu jsou, stará — uvař si je, upec si je, dělej s nimi, co se ti líbí — a budeš-li při tom ještě dvě pilné ruce potřebovat — tuhle jsem ti přivedl pomocníci — nemá toho štěstí nazbyt.

*Kordula.* I, jak myslíš, milý muži! Má-li se Dorotka mezi cizími potloukat, ať zůstane u nás; když pomáhal Pánbůh tak dlouho, pomůže teď také. Nehněvejte se, Dorotko! To víte, když má člověk něco na srdci —

*Kalafuna.* I nech toho stará! — a poslechni. Copak to povídají lidé o Švandovi?

*Kordula.* I, s tím člověkem je to boží dopuštění! Co by ten už mohl mít, co je nazpátek — darmo povídat! Ale on to zas všechno protluče. Co večer vydělá, do rána prohýří.

## Výstup 5.

*Švanda. Předešlí.*

*Švanda.* Je to pravda? Ah, tu jsi opravdu, Kalafuno! — Ó, nehněvej se! — ale kde jsi nechal Dorotku?

*Kalafuna* (hodí hlavou).

*Švanda* (běží k ní). Dorotko!

*Dorotka* (jež byla celou minulou scénou tiše seděla, vstane a chce odejít).

*Švanda* (jí zastoupí cestu). Dorotko!

*Kalafuna* (stranou k ženě). Stará, nechme je mezi čtyřma očima! Chlapík nám vyvedl sice zpropadený kousek a zasloužil by — ale my z toho také šťastně vyklouzli, a já se nerad hněvám, to víš — a dnes bych se rozdělil s celým světem o srdce — he, he! a té holce nebude také na škodu, když jí zlost a žalost trochu ulehne. Pojdte, děti, půjdeme do komory! Uvidíte, co jsem vám přinesl! (Vezme mezitím ranec a odejde se svými.)

*Švanda.* Dorotko — pohlédni na mne a poslechni!

*Dorotka* (oči k němu nepozvedne). Co chceš ode mne? Mezi námi přestala všechna rozprávka.

*Švanda.* Já chybil hanebně — přiznávám se — já byl dareba; ale to bylo návodem —

*Dorotka.* Mlč; ty bys byl chladně na to se díval, kdybych byla tu chvíli umřela.

*Švanda.* Ne, to nevěř; já tě měl ustavičně rád — také jsem toho kousku litoval — ach, jen mi odpusť, a všechno bude zase dobře.

*Dorotka.* To bude dobře pro tebe! Já nemám spolku s nevěrníky a hýřilci. Vyhledej si tovaryše sobě rovného; já nechci o tobě nic vědět.

*Švanda.* Dorotko, nevyčítej mi nynější život; to je samá žalost, proto žes ty zde nebyla.

*Dorotka* (k němu se obrátí). Ano, tak vypadají lidé, co mají žalost. Ti se toulají celý den po hospodách, tropí divé kousky, jakž nám hned na cestě vypravovali —

*Švanda.* Já toho nechám, Dorotko! — ó, teď bude všechno jinak — teď mám zase tebe!

*Dorotka.* To si nemysli. Já ti nevěřím. Rozkoš tohoto světa jsem pochovala, musím si alespoň radost budoucího zachovat.

*Švanda.* Dorotko, já nemám žádného na světě — to víš; moje matka — ach, ta ubohá — o té ani nevím, kam se poděla — ó, Dorotko!

*Dorotka.* Jdi svou cestou a na mne nemysli; já nejsem pro tebe na světě. Jdi, já se budu za tebe modlit, a uslyším-li jedenkrát o tobě něco dobrého, tedy zavru ráda oči.

*Švanda.* Dorotko, ty bys mě nemohla takhle odbývat, kdybys mě byla kdy milovala.

*Dorotka.* Kdybych tě byla milovala? — Ó, jdi, jdi! Ty jsi zlý člověk, já nechci s tebou obcovat.

*Švanda.* Tak? Ty se nechceš tedy již udobřit? Chceš se hněvat do smrti?

*Dorotka* (tiše před sebe). Já se nehněvám — jenom nechci s tebou být.

*Švanda.* Pro jedinou chybu?

*Dorotka.* Pro jedinou — ale takovou, že může věrnou dívku o rozum připravit. Jdi, já ti nevěřím. Jak jsi mě nechal darmo volat, tak nechám také tebe mluvit.

*Švanda.* Ale což kdybych učinil, že bys mohla zase uvěřit? Dorotko, usměješ se potom na mne?

*Dorotka.* Jdi jen svou cestou!

*Švanda.* To je tedy celé moje utěšení? Na všechny moje prosby a sliby všechna odpověď? Ó, vždyť je dobře! Jen se tedy hněvej — hraj si na pyšnou princeznu, až se tím hněvem třeba zalkneš; však z toho nebudeš mít zlaté ovoce!

*Dorotka.* Já nedychtila nikdy po zlatě.

*Švanda.* A jen abys věděla! Teprve budu hýřit, teprve budu divé kousky vyvádět, jen abych ležel brzo na prkně — a když mě ponosou na hřbitov, tedy přijď se podívat a rozvesel se, zasměj se — (již skoro s pláčem) potom budeš mít vyhráno. (Odběhne.)

*Dorotka* (jako by chtěla za ním). Švan — (Zastaví se.) Děj se vůle Páně — já jinak nemohu; jestli se nepolepší sám od sebe — nechci mít úvazek se zlými.

(Mezitím se pomalu stmívá.)

## Výstup 6.

*Rosava. Dorotka.*

*Rosava* (venku). Dcero Trnkova!

*Dorotka.* Co jest? Kdo volá?

(Okno se otevře a u něho stojí v lesku večerních červánků Rosava v černém rouchu; hlavu má otočenou červeným šátkem, jehož konce jí na ramena splývají.)

*Rosava.* Neznáš mě již?

*Dorotka.* Ha, jestli mě nemámí soumrak a podivný šat — tedy jsi —

*Rosava.* Tvoje přítelkyně.

*Dorotka.* Pojď dál!

*Rosava.* Nesmím; ohniště je umeteno.

*Dorotka.* Ó, nebesa!

*Rosava.* Nestrachuj se!

*Dorotka.* Ty jsi —?

*Rosava.* Divá žena — ano, z mateřské lásky k tvému milenci. Ó, neopouštěj ho a vyved' z nebezpečství! Vidím, že jej posud miluješ.

*Dorotka.* Co mu hrozí?

*Rosava.* To nesmím vyjevit;  
ale dnešní noc jej buďto zchvátí,  
nebo v novoskvělý život vrátí.  
Nemysli teď na své žaly,  
udus hněvu divé paly,  
nech květ lásky propuknouti,  
sladkým smířením se dmouti —  
ach, já nesmím napomínat,  
ale spas jen duši milenou!

*Dorotka.* Ale jakpak? Kde ho najdu?

*Rosava.* O půlnoci na popravišti! (Zmizí.)

*Dorotka.* Běda mně! Co jsem to slyšela? Co to znamená? Ó, Švando, Švando — i tenhle můj nový strach máš na svědomí! Co mám počít? Dobrotivé nebe, osvět mě jiskrou své moudrosti! Mám jej hledat a varovat? — a když ho nenajdu? — neuposlechnu? — Ha, to je blesk tvé milosti! Ano, k starému Tomášovi poběhnu; ten je zkušený, bohabojný člověk a mluvíval s otcem o věcech, které se dějí času nočního, že mi někdy srdce trnulo. Ach, ty hvězdo lesknává, ty věrná přítelkyně lásky, pomoz mi jej hledati, abych jej uvedla k spasení. (Odběhne.)

### P r o m ě n a.

Krátký les. Měsíc svítí.

### V ý s t u p 7.

*Švanda. Uocilka. Potom Tomáš.*

*Uocilka.* Jen vesele, milý Švando! Copak se ti může stát? I kdyby to šlo o krk — vem to nešť! — holka za to stojí —

*Švanda.* A víš to dozajista, že dnes o půlnoci to koření kvete?

*Uocilka.* Dozajista — a když se jím holky jenom dotkneš, — musí tě mít ráda. To je podle receptu mé nebožky báby.

*Švanda.* Ne, že bych o ni stál — ale budu se mstít.

*Uocilka.* Ano, msti se; dej jí co proto.

*Švanda.* Zfantit se musí, zbláznit, potrhat — já si jí ani nevšímnu. Já ji naučím.

*Uocilka.* Dobře máš. Teď ale pojďme, ať přijdeme na místo, kde koření roste. (Stranou.) Tady mu nechci tu řafku ještě dát a s dudami pak upláchnout; jsme ještě blízko veřejné cesty — někdo by se mohl k tomu hodit — tu máš, tu již někdo leze! — Kdo to?

*Tomáš* (vystoupí). Ve jménu Páně! — starý Tomáš ze Strakoníc. Ale kdo jste vy?

*Švanda.* Dobrého zdraví, tatínku! Já jsem Švanda.

*Tomáš.* Ty? A co zde děláš tyhle časy? Zde jsou pustá lada, zde není hospody.

*Švanda.* Mám tu řízení.

*Tomáš.* Tak pozdě na noc?

*Švanda.* Nu, vždyť jsi tady také!

*Tomáš.* Mne vede tady cesta k domovu; tvoje ale tady neběží.

*Švanda.* To nevíš; hled' jenom na svou cestu.

*Tomáš.* Švando, dnes je svatojanská noc, dnes není radno v temnotách se toulat — otvírají se dílny tajemných mocností —

*Uocilka.* A vyvádějí kousky, že dostávají děti psotník a staré baby trhání.

*Tomáš.* Co je to za člověka, že se může tak rouhati? Varuj se ho, Švando! Já tě mohu napomínat — já tě učil brát píšťalu do ruky, ačkoliv jsem se nenadál, že si takového žáka vycvičím.

*Švanda.* Jakého?

*Tomáš.* Ó, však ty mi rozumíš!

*Uocilka.* Ale copak jsme si vyšli postní kázání poslouchat? Pojď, příteli, škoda každé chvíle.

*Tomáš.* Stůj — památkou tvých pobožných pěstounů tě volám —

*Uocilka.* I nech spát, co spí; my si hledíme života. (Vleče Švandu pryč.)

*Tomáš.* Synu, poslyš! (Spěchá za nimi.)

## Výstup 8.

*Dorotka.* Potom *Tomáš.*

*Dorotka.* Nezněly tu lidské hlasy? Já nevím, kde jsem! Hlava mi jde kolem — před očima hustá mlha — nikoho nemohla jsem dopadnout —

*Tomáš* (se vrací). Nadarmo, hlas můj zaniká větrem.

*Dorotka.* Kdo je to zde? (Běží k němu.) Ha, jste vy to, milý Tomáši?

*Tomáš.* A ty? — není to hlas dcery Trnkovy?

*Dorotka.* Je, je!

*Tomáš.* Jsi tedy již doma.

*Dorotka.* Ode dneška.

*Tomáš.* Ale co děláš t a d y?

*Dorotka.* Vás jsem hledala.

*Tomáš.* Mne?

*Dorotka.* Abyste mi poradil. Švandovi hrozí nebezpečí.

*Tomáš.* Jak to víš?

*Dorotka.* Podvečer byla u mne žena — ta mě vybízela ku pomoci — o půlnoci na popraviště!

*Tomáš.* Co pravíš, nešťastná? Dnes? Jaká to žena? Znáš ji?

*Dorotka.* Zním i neznám. Když mi Švanda odešel, zjevila se mi co lahodná těšitelka i odvedla mě za ním — dnes aie spatřila jsem v ní divou ženu.

*Tomáš.* Nebesa, teď všemu rozumím. Teď vím, co v jeho dudách vězí — ano, teď vím, kdo jej podstrčil nebožtíkovi pastýřovi! On je dítě lesní panny — a divé ženy vylákají dnes nočního tuláka na své hody.

*Dorotka.* Neskončený! — A což mohu pro něj učinit? Raďte! Já vím, že jste s nebožtíkem otcem o tajných věcech mluvíval —

*Tomáš.* Divé ženy mu neuškodí; ale dostanou-li ho půlnoční duchové do kola, a on z něho nevyvázne do kuropění — tedy zahyne na těle i na duši —

*Dorotka.* Ne, ne, to na mne nevaluj, Pane na výsostech —

*Tomáš.* A jen čistá panna může ho zachránit. Máš-li tolik zmužilosti, aby ses přiblížila ke kolu, tedy jej zachováš.

*Dorotka.* Zmužilosti mám — vždyť se tu jedná o duši! Nepokládej mi to za hřích, Slitovníku! — jenom aby nezahynul, nežli se polepší, odvážím se na to strašlivé dílo — na sebe při tom nemyslím. Pane na nebi! Vediž kroky mé, abych v temnostech neklesla! (Odběhne.)

*Tomáš.* Osvět cestu její, vládce nad hvězdami, aby cíle dospěla! U popraviště! To je odlehlé místo v prostřed lesů, před sto lety prolévala se tam lidská krev — nu, dejž otec nebeský, aby tam dnes ani krůpěj krve nazmar nepřišla. (Odejde.)

## P r o m ě n a.

Jasně ozářené prostranství jako v krásné zahradě; semtam na zlatých sloupech se lesknou barevné svítilny. Strakatina podivných maškar. Vše jeví divokou veselost.

## V ý s t u p 9.

*Divuka. Mihulice v maškaře.*

*Divuka.* Poslaly jste mu několik bludiček naproti?

*Mihulice.* I toť víš! Ale ty nemohly nechat dovádění a vodily ho chvíli za nos. Teď ale musí už přijít.

*Divuka.* Však je čas! Hostům se stýská po muzice.

*Mihulice.* Copak dělá jeho mamička?

*Divuka.* Tamhle sedí a skuhrá; snad bude chtít synáčka chránit.

*Mihulice.* To půjde pro vodu s cedníkem.

## Výstup 10.

*Švanda s dvěma maškarami. Předešlé.*

*Maškary.* Hejsa, tu je muzika!

*Švanda.* Ale s dovolením, kampak mě to vedete? Totě jako nějaká reduta!

*Divuka.* Hola, dudáku! Okaž nám, co umíš. Budeme-li spokojeny, dostaneš tučnou výslužku.

*Švanda.* Já mohu za sebe stát; jen aby potom také to za to stálo, co mi tady nadělíte.

*Mihulice.* Nevidíš, jaká společnost tě pozvala? Ta ti nezůstane nic dlužna.

*Švanda* (se ohlíží). Jen kdybych tu měl tu zpropadenou Vocilku! Ale ve tmách jsem ji ztratil.

(Mezitím jej uvedou doprostřed na povýšené sedadlo. On počne hrát divoký kvapík; maškary tancují okolo něho v několika kolech, pak divě skrz naskrz. Po chvíli začne bít temně dvanáctá a maškary při tom jenjen lítají, divě výskajíce. Při poslední ráně zhasnou všechna světla, sedadlo Švandovo se promění v šibenici a celé jeviště v pustou krajinu. Země se otvírá, a z ní vystupují duchové a sestavují se v kruh okolo šibenice. Maškary zmizí. Švanda skočí hrůzou se šibenice, nemůže ale z kola duchů ven. Přitom zní hudba jako temná ozvěna předešlého kvapíku. — Kolem tma; jen měsíc svítí, a kde stála světla, viděti sovy s ohnivýma očima, jejichž skřehot se chvílemi ozývá.)

## Výstup 11.

*Dorotka. Švanda.*

*Dorotka* (přiběhne a zahlédne kolování duchů; ztrne, vzmuží se, pozdvihne ruce k nebesům a běží dozadu, tam zvolá): Ve jménu Páně! (Skočí do kola a uchvátí Švandu za ruku.)

(Za nimi naplní se krajina mlhou.)

*Duchové* (se rozprchnou).

*Dorotka* (vleče Švandu kupředu).

*Švanda* (sklesne Dorotce k nohám).

*Dorotka.* Vzpamatuj se, Švando! Jsi ochráněn.

*Švanda.* Ó, moje Dorotko!

*Dorotka.* Pryč odtud — seber sílu — ať přijdeme mezi lidi —

*Švanda.* Ó, nech mě dříve ruce a nohy ti zulíbat! Ty jsi můj strážný duch, a dělej co dělej, teď se od tebe nehnu. Starat se budu o tebe —

*Dorotka.* Starej se sám o sebe — pomysli na duši a nech hýřivého života.

*Švanda.* I to víš — raději budu brambory okopávat. Dneska jsem dostal za vyučenou — a zlořečené dudy pověsím do komína.

*Dorotka.* Zahod' je raději, abys je ani neviděl, abys nepadl zase v pokušení. Já budu naši vrchnost prosit, aby tě udělala hajným — kus políčka mám také —

*Švanda* (vyskočí). Ó, Dorotko! Moje zlatá Dorotko! Jdi si ke všem všudy, ty zpropadený měchu, beztoho vězí v tobě deset starých ďáblů! (Hodí dudami o zem — kolem se rozlehne pronikavý zvuk.)

*Vocilka* (v dáli). He, Švando — kamaráde!

*Švanda.* Ah, to je můj ceketář — prve jsme jeden druhého ztratili.

*Dorotka.* Ten člověk je zde také?

*Švanda.* Ó, počkej, tomu dám nyní trumf, že potáhne.

## Výstup 12.

*Vocilka. Předešlí.*

*Vocilka.* Jsi zde, kamaráde? Ale to je zlořečená hloupost, ty proklaté bludičky mě celého pomátly; já tě hledám, volám, točím se jako vrtohlavý beran, a on zatím tady — ah, to věřím, to bych také dovedl.

*Švanda.* Tedy jdi a vyhledej si něco.

*Vocilka.* I toť nemá tak na spěch, já zůstanu zatím u tebe.

*Švanda.* Holečku, já nebudu mít nynčko času — a ty uděláš nejlíp, když půjdeš s princeznou Alcestou a s doktorem Faustem zase do světa.

*Vocilka.* Ale, kamarádíčku, co ti napadá? Pomysli jen, slavný koncertisto — moje upřímnost je jako hora. — (Vrávoraje zavadí nohou o dudy.) Copak je tohle? Kýho čerta, on sundal dudy! Servitore! — Vocilko, teď práskni do bot, teď jsou divotvorné dudy tvoje! Vždyť říkám: láska je matka mnohé hlouposti, a pokud je hloupost na světě, to se chytrá hlava neztratí. (Upláchne s dudami.)

*Dorotka.* Nu ano, ano — já ti věřím! Ach, ty ani nevíš, co bych pro tebe učinila.

P r o m ě n a.



### Výstup 13.

Mlha se rozptýlí — a nyní je viděti háj i s domkem hajného v lesku prvních červánků. Mezi křovinami a stromovím, nízko i vysoko *lesní panny*. Uprostřed *Lesana*. *Rosava* opodál co divá žena. *Předešlí*.

*Lesana*. Blaze tobě, děvo milující,  
nad zlou mocí slavně vítězí.  
Rosavo, tys na milost zas vzata —  
(Rosava promění se v polednici.)  
Jsemť láskou věrné děvy jata.  
Pečuj o syna dál péčí matky —  
pomohu, by rostly jeho statky,  
a kdy volno po zemi ti kráčet,  
můžeš k němu vždy své kroky stáčet!

*Rosava*. Ó, můj synu!

*Švanda*. Matko!

*Rosava*. Dcero!

*Dorotka*. Jak? — ty paní?

*Rosava*. Nestrachuj se; budeť to jen  
k tvému prospěchu.

Jakož nově narozený den  
tamto z lůna temného se vine:  
tak i vám teď nový život kyne,  
věrnou láskou navždy oblažen!

(Vše se leskne největší září červánků.)

*Lesní panny* (zpívají):

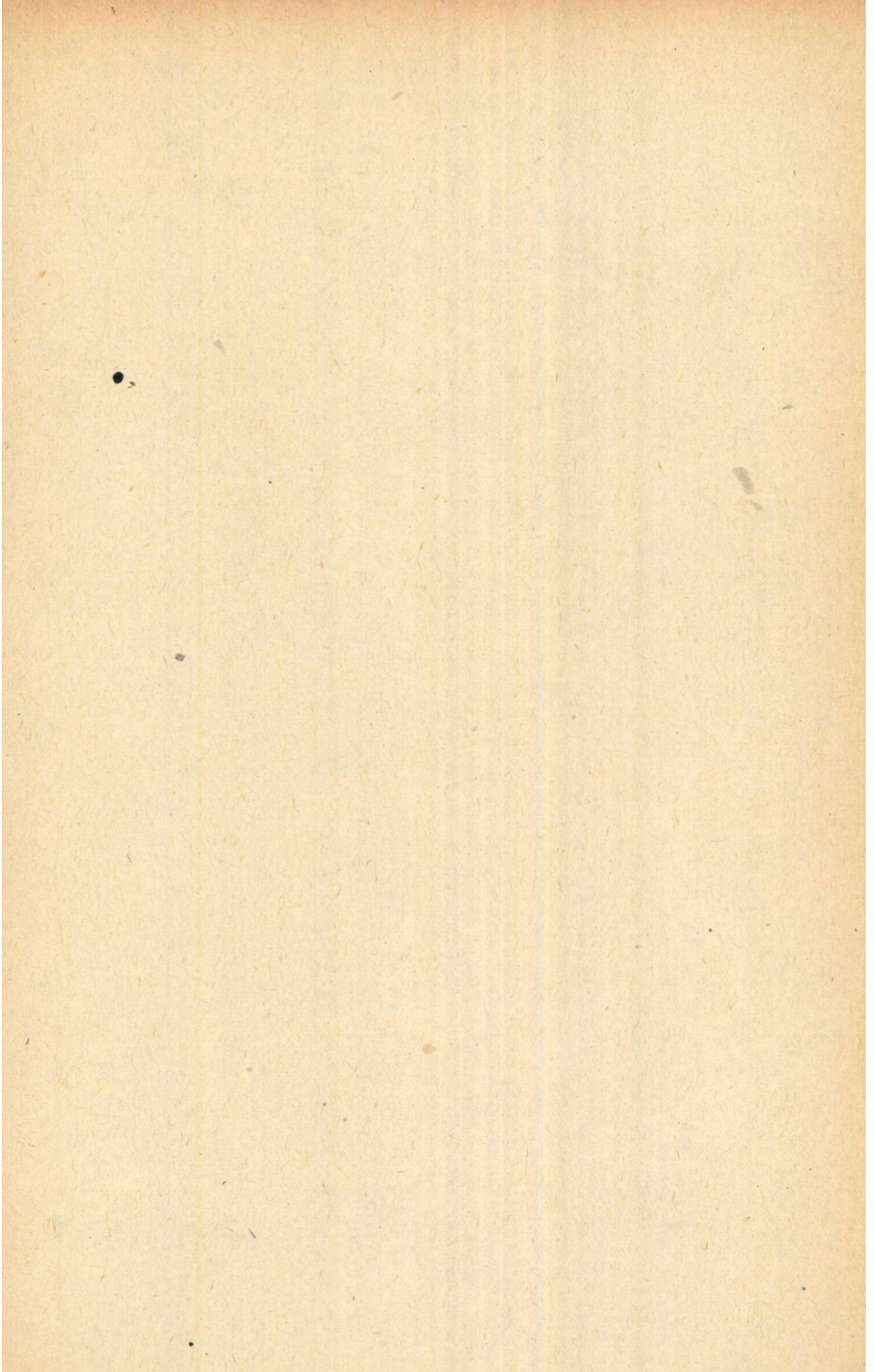
Budí se den,  
a lásky sen  
zjeven.  
Spojenci putujte,  
v lůně blaha stůjte,  
jeť lásky sen  
vám vyjeven.

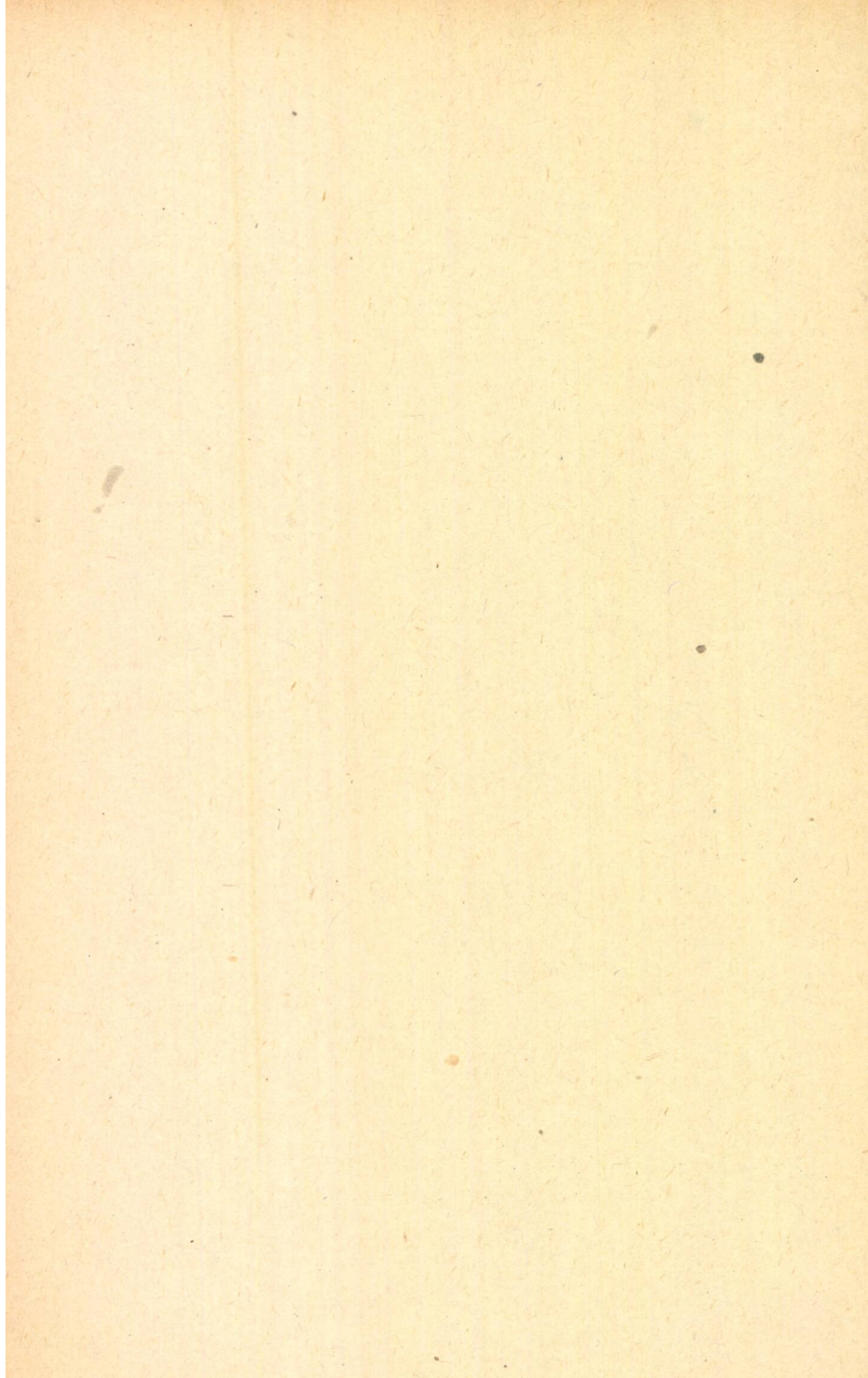
(*Lesana* se mezitím vznáší na růžových obláčkách, *lesní panny* okolo ní.)

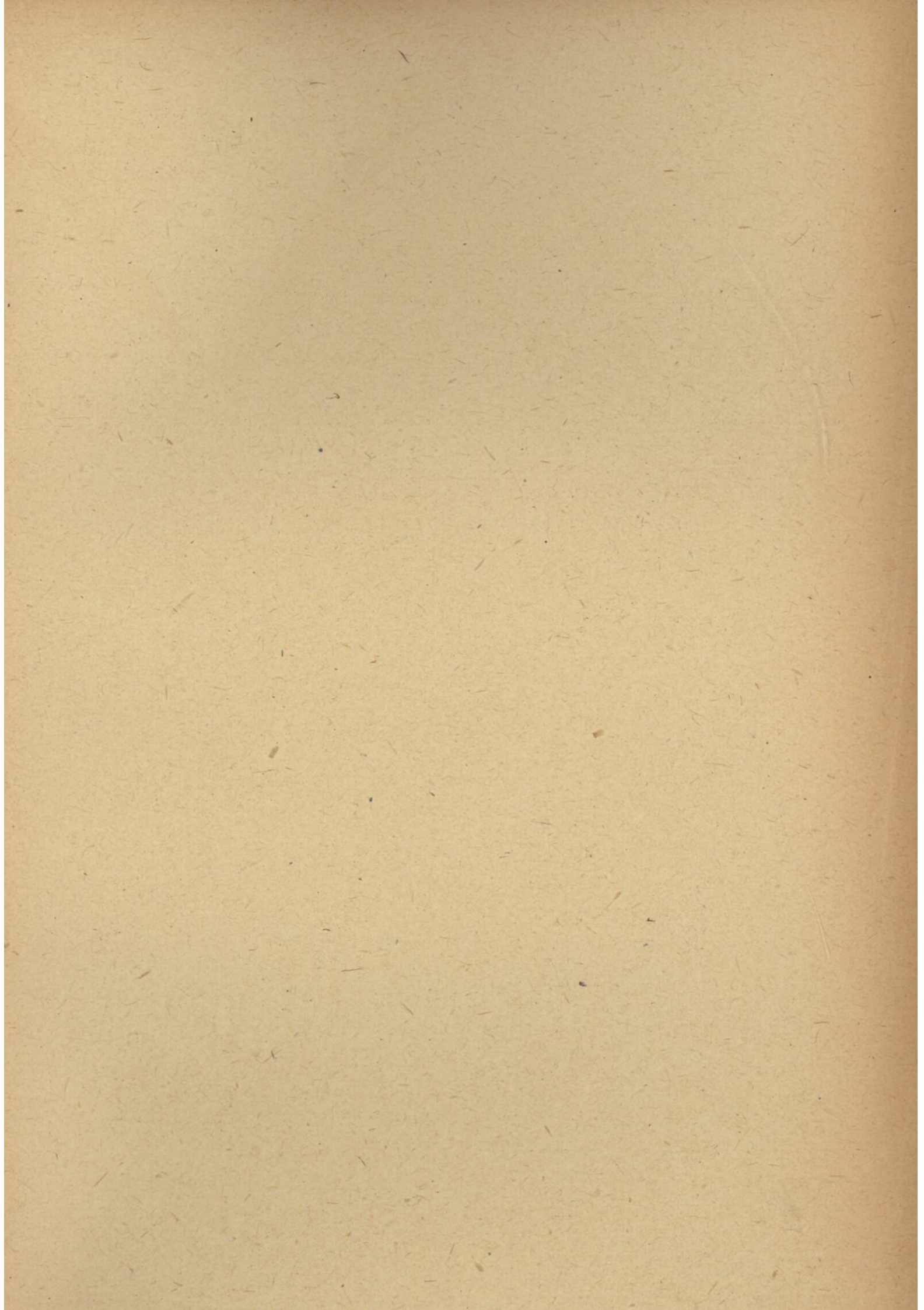
(*Rosava* s *Dorotkou* a *Švandou* stojí uprostřed.)

(Veliké skupení.)

(Opona zvolna padá.)







~~II~~

~~298~~

Čkm. 1506-4

Cena K 4,—